

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Rodičovská práva neheterosexuálních partnerů

Bc. et Bc. Renata Peschelová

Diplomová práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Renata Peschelová**
Osobní číslo: **H138252**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Rodičovská práva neheterosexuálních partnerů**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na klasickou rodinu, náhradní rodinu a neheterosexuální rodinu;
- na komparaci rodičovských práv mezi heterosexuály a homosexuály;
- na právní úpravy rodičovských práv neheterosexuálních partnerů;
- na mezinárodní komparaci rodičovských práv neheterosexuálních partnerů.

Součástí práce bude sociologický výzkum zaměřený na názor společnosti na danou problematiku a kazuistiku z praxe.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HIML, Pavel, Jan SEIDL a Franz SCHINDLER. "Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí. Vyd. 1. Praha: Argo, 2013, 649 s. ISBN 978-80-257-0876-7.

HRUŠÁKOVÁ, Milana. Zákon o rodině: Zákon o registrovaném partnerství : komentář. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xxviii, 558 s. ISBN 978-80-7400-061-4.

MACH, Petr. Registrace partnerství: pokrok, nebo nezodpovědné riziko?. Vyd. 1. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006, 87 s. ISBN 80-86547-51-5.

MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost. 2., upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008, 323 s. ISBN 978

SEIDL, Jan. Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti. 1. vyd. Brno: Host, 2012, 582 s. ISBN 978-80-7294-585-6.

Další literatura bude obsažena v projektu diplomové práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Mgr. Zdeňka Vaňková**
Institut mezioborových studií

Datum zadání diplomové práce: **4. listopadu 2014**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2015**

V Brně dne 4. listopadu 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Jako téma mé diplomové práce jsem si vybrala rodičovská práva neheterosexuálních partnerů. Cílem mé diplomové práce je prozkoumat problematiku rodičovských práv na území České republiky. Tato diplomová práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. V teoretické části popisuji základní pojmy spojené s homosexualitou, dějiny homosexuality, vývoj zákona o registrovaném partnerství. Dále se zaměřuji na homoparentální rodiny, popisuji jejich vznik a obavy. V poslední teoretické části sleduji vývoj rodičovských práv v zahraničí. V praktické části zkoumám, zda je česká společnost pro posílení rodičovských práv homosexuálů a jak k rodičovství přistupují jednotlivé g/l páry.

Klíčová slova: homosexualita, homoparentální rodina, pěstounská péče, adopce, zákon o registrovaném partnerství, biologické rodičovství, nebiologické rodičovství

ABSTRACT

As a diploma thesis topic I have chosen the parental rights of non-heterosexual partners. The aim of my thesis is to examine the issue of parental rights in the Czech Republic.

The thesis consists of a theoretical and practical part. The theoretical part describes the basic concepts associated with homosexuality, history of homosexuality, development the registered partnership law. Then I described homoparentality families, their formation and fears. The last theoretical part pursues development parental rights abroad.

In the practical part I examined whether the czech society for strengthening parental rights of homosexuals and how parenting approaches in g/l steam.

Keywords : homosexuality, homoparentality family, foster care, adoption, registered partnership law, biological parenting, non-biological parenting

Poděkování

Tímto krátkým odstavcem bych chtěla poděkovat všem, co mi dopomohli ke zvládnutí vypracování této diplomové práce. Mé díky patří zejména vedoucí práce PhDr. Mgr. Zdeňce Vaňkové a neheterosexuálním párům, které se zúčastnili mého výzkumu. Zároveň děkuji své rodině a příteli za podporu během celého studia.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Rodičovská práva neheterosexuálních partnerů“ zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této diplomové práce. Dále prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

OBSAH	7
ÚVOD	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
1.1 COMING OUT	12
1.2 HOMOFOBIE	13
1.3 HOMOPARENTALITA	13
1.4 REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ	14
2 HOMOSEXUALITA	15
2.1 DĚJINY HOMOSEXUALITY	15
2.1.1 <i>Starověk</i>	16
2.1.2 <i>Středověk</i>	17
2.1.3 <i>Renesance</i>	18
2.1.4 <i>Osvícenství</i>	19
2.1.5 <i>Druhá světová válka</i>	20
2.1.6 <i>Zákony předcházející registrovanému partnerství</i>	20
3 REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ	22
3.1 POSLANECKÝ NÁVRH Z ROKU 1997	22
3.2 POSLANECKÝ NÁVRH Z ROKU 1999	22
3.3 POSLANECKÝ NÁVRH Z ROKU 2001	22
3.4 POSLANECKÝ NÁVRH Z ROKU 2004	23
3.5 POSLANECKÝ NÁVRH Z ROKU 2005	23
3.6 NOVELIZACE ZÁKONA O RP	24
4 RODINA VERSUS HOMOPARENTÁLNÍ RODINA	27
4.1 DEFINICE RODINY	27
4.2 ZÁKLADNÍ FUNKCE RODINY	27
4.3 CESTY VEDOUcí K HOMOPARENTALITĚ	29
4.4 BIOLOGICKÉ RODIČOVSTVÍ	31
4.4.1 <i>Heterosexuální pohlavní styk</i>	31
4.4.2 <i>Metody asistované reprodukce</i>	32
4.4.3 <i>Sdílené rodičovství</i>	34
4.5 NEBIOLOGICKÉ RODIČOVSTVÍ	35
4.5.1 <i>Individuální adopce</i>	36
4.5.2 <i>Společná adopce</i>	36
4.5.3 <i>Právo adoptovat dítě své partnerky či partnera</i>	36

4.5.4	<i>Svěření dítěte do pěstounské péče</i>	37
4.6	OBAVY Z HOMOPARENTALITY	37
4.6.1	<i>Obava z odlišné sexuální orientace dítěte</i>	38
4.6.2	<i>Obava z absence ženských a mužských vzorů</i>	38
4.6.3	<i>Obava z prospívání dítěte z g/l rodin</i>	39
4.6.4	<i>Obava ze šikany dítěte</i>	39
4.6.5	<i>Obava ze zneužívání dítěte</i>	40
5	RODIČOVSKÁ PRÁVA HOMOSEXUÁLŮ V EVROPĚ	41
5.1	DÁNSKO	41
5.2	NIZOZEMSKO	42
5.3	NĚMECKO	43
5.4	VELKÁ BRITÁNIE	44
5.5	FRANCIE	45
5.6	RUSKO	45
5.7	EVROPA VERSUS SVĚT	47
II.	PRAKTICKÁ ČÁST	49
6	METODIKA PRŮZKUMU, CÍL PRŮZKUMU, VLASTNÍ DOTAZNÍK	50
6.1	STANOVENÍ HYPOTÉZ	50
6.2	ANALÝZA ZÍSKANÝCH VÝSLEDKŮ, PREZENTACE	51
6.3	KAZUISTIKY	66
	ZÁVĚR	69
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	76
	SEZNAM OBRÁZKŮ	77
	SEZNAM TABULEK	78
	SEZNAM PŘÍLOH	79

ÚVOD

„Domov, bezpečí a láska nejsou hodnoty definované pohlavím rodičů.“

Daniel Bambas

Rodičovská práva neheterosexuálních partnerů jsem řešila velmi okrajově při psaní a následné obhajobě mé bakalářské práce na téma ústavní versus pěstounská péče. Při obhajobě bakalářské práce mi byla položena otázka, zda je lepší vychovávat dítě v ústavní péči nebo v péči neheterosexuálních partnerů. Otázka neheterosexuálního rodičovství vyvolává nejen v naší společnosti rozpory. Jedna strana tvrdí, že dítě bude vychovááno k neheterosexuální orientaci, druhá strana tvrdí, že nezáleží na orientaci rodičů, hlavně, že o dítě bude pečováno s láskou. Takových rozporuplných názorů nalezneme v problematice homoparentálních rodin mnoho.

Vzhledem k tomu, že hraji kolektivní ženský sport, mám k této problematice velice blízko, neboť některé spoluhráčky nemají heterosexuální orientaci a snaží se o založení rodiny. Zákony v naší republice rodičovství neheterosexuálních partnerů příliš nepřejí. O tomto problému také pojednává diplomová práce.

Moje diplomová práce je rozdělena do tří hlavních částí. V první části se věnuji výkladu základních pojmů, související s daným tématem. Poté je detailněji popsán pojem homosexualita a její historie. Práce pomalu přechází k zákonu o registrovaném partnerství, kde líčím vývoj této právní úpravy v jednotlivých letech. Současně se zmiňuji o novelizaci zákona.

Další část diplomové práce se zabývá komparací tradiční a homoparentální rodiny. V této kapitole jsou také uvedeny jednotlivé cesty, jak homoparentální rodinu založit. Na konec této kapitoly jsou zařazeny obavy provázející homoparentální rodinu.

Poslední část, než se přejde k praktické části, diplomová práce pojednává o rodičovských právech v Evropě a ve světě. Tato kapitola naznačuje postavení České republiky v rámci rodičovských práv neheterosexuálních partnerů vůči ostatním zemím.

V praktické části zjišťuji názory české společnosti na posílení rodičovských práv neheterosexuálních partnerů. Zabývám se obavami společnosti, které souvisejí s homo-

parentálními rodinami. Zároveň se snažím zachytit přístup k rodičovství jednotlivých homosexuálních párů.

Homosexualita úzce souvisí se sociální pedagogikou, přestože se jedná pouze o 4% populaci. Sociální pedagogika se zabývá různými menšinami, výjimkou nejsou ani menšiny s odlišnou sexuální orientací. Sociální pedagogové působí v oblastech prevence, vzdělávání a další.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1 Coming out

Toto slovní spojení vyjadřuje aktivní přihlášení jedince k rozličné sexuální orientaci. Podle odborné literatury: „Proces rozpoznání, sebeuvědomění, přiznání své sexuální orientace a schopnost sdělit ji důležitým osobám.“ (Procházka, 2002, s. 26) Coming out dělíme na vnitřní a vnější. Vnitřním coming outem jedinec přiznává odlišnou sexuální orientaci sobě samému. Vnější coming outem zveřejňuje vlastní homosexuální orientaci ve vztahu k veřejnosti.

Coming out má několik fází. První fáze se nazývá precoming out. Jedinec si začíná pomalu uvědomovat svoji odlišnost, ale nedokáže ji pojmenovat. Tato fáze se objevuje již v dětství. Následuje druhá fáze neboli vlastní coming out, při kterém osoba zjišťuje odlišnou sexuální orientaci. Zpočátku odmítá přijmout jiné sexuální zaměření než heterosexuální, ale později dochází k přiznání sobě samému i jiným lidem. Fáze explorace je třetí základní fází procesu coming out. V této fázi jedinec navazuje první sexuální vztahy. Čtvrtou fází je partnerství. Individuum vytváří první partnerské vztahy se stejným pohlavím. „Při poslední fázi dochází k integraci osobnosti, nalezení a dotřídění hodnotového systému včetně začleněné sexuální orientace, partnerského a sexuálního života.“ (Stehlíková, Procházka, Hromada, 1995, s. 17)

Coming out přispívá k funkčnosti vztahu. Je důležité, aby nastal konsensus v této oblasti u obou stejnopohlavních partnerů. Rozličný rozsah a způsob hlášení k menšinové sexuální orientaci, bývá často zdrojem konfliktů. Proces coming out provází homosexuální jedince celý život. Rodičovství gayů a leseb vyvolává nové situace, ve kterých je potřeba zveřejnit sexuální orientaci. Názorný příklad uvedla lesba, v knize Evy Poláškové, jež se stala biologickou matkou. Kolegové v práci o její odlišné sexuální orientaci nevěděli, dokud nebyla těhotná. Jakmile bylo těhotenství viditelné, stala se středem pozornosti. Musela čelit otázkám typu: „Kde je tatínek?“, „Kdo je tatínek?“, „Kdy nám ho ukážeš?“. V této chvíli nastává otázka, zda se přihlásit k homosexuální orientaci nebo lhát a předstírat heterosexuálního partnera. Mluvíme o takzvaném nikdy nekončícím procesu coming out. (Polášková, 2009, s. 29-70)

1.2 Homofobie

Další pojem, související s tématem moji diplomové práce je homofobie. Pojem je složen ze dvou řeckých slov *homós* a *phobós*, jež v překladu znamenají strach z odlišné sexuální orientace. Tento překlad není v praxi zcela přesný. Homofobní jedinci nemají strach z homosexuálů, ale cítí k těmto lidem odpor a nenávisť. Vystupují proti jejich chování a životnímu stylu. Tato averze většinou vzniká na základě předsudků a projevuje se různými formami šikany. Mezi nejčastější formy šikany patří hanlivé označování homosexuálních jedinců. Pro muže s odlišnou sexuální orientací se často užívají výrazy „fag“ (teplouš) nebo „queer“ (úchyl). Homosexuálním ženám jsou přisouzeny výrazy „sissy“ a „pansy“ (lesba, buzna). Homofobové se nejčastěji uchylují k vandalismu, vyhrožování, násilí, někdy dochází k vraždě samotných homosexuálů. Ve Velké Británii se uskutečnil výzkum, zjišťující násilné útoky namířené proti gayům a lesbám. Tento výzkum odhalil, že 73 % homosexuálů bylo napadeno slovně, 55 % homosexuálů bylo alespoň jedenkrát vystaveno násilnému útoku. I přes vysoká čísla zmíněného výzkumu lze konstatovat, že homofobních lidí ubývá, díky vyšší vzdělanosti a informovanosti populace. (Giddens, 2013, s. 539-880) Důležitým aspektem, přispívající k prevenci homofobního chování, je kvalitní výuka sexuální výchovy již na základní škole. Pokud se děti učí o sexuálních orientacích v raném věku, v dospělosti vnímají neheterosexuální jedince mnohem lépe než děti, které o odlišné sexuální orientaci neslyšely a toto téma je pro ně tabu. (Smetáčková, Braun, 2009, s. 21)

1.3 Homoparentalita

„Termín homoparentalita (homoparentalité) byl poprvé použit v druhé polovině devadesátých let francouzskými aktivisty s poukazem, že lépe vystihuje specifickou kvalitu tohoto rodinného modelu.“ (Minot, 2000, cit. dle Polášková, 2009, s. 33) Homoparentalita je spojená s rodičovstvím stejnopohlavních párů. Rodičem v homoparentální rodině může být i transgender nebo bisexuál. (Procházka, 2014, s. 12) Ovšem téma diplomové práce je zaměřeno na homoparentální rodiny leseb a gayů, zahrnující rodiče s homosexuálním zaměřením a jejich nezletilé děti. Dále se v zahraniční literatuře objevují pojmy „lesbian/gay family“. Tento pojem není zcela výstižný, neboť označuje celou rodinu jako homosexuální, přičemž děti mohou a dokonce ve většině případů jsou heterosexuálně orientovány. Přesnějšími výrazy jsou „lesbian/gay led family“, „lesbian/gay headed family“, „lesbian/gay parented family“. Tyto výrazy jasně hovoří o homosexuální orientaci rodičů, ne dětí, na-

cházejících se v těchto párech. Českým ekvivalentem homoparentální rodiny může být označení „rodina homosexuálních partnerů“. (Polášková, 2009, s. 13)

1.4 Registrované partnerství

Registrované partnerství je zákonné soužití dvou osob stejného pohlaví. Partnerství vzniká souhlasným prohlášením obou partnerů před matričním úřadem v kraji. Do partnerství může vstoupit jakákoliv osoba, které to zákon nezakazuje. K uzavření registrovaného partnerství je nutné, aby měl alespoň jeden z partnerů státní občanství ČR. Registrované partnerství se velmi podobá institutu manželství, ovšem jejich práva jsou velmi omezena, především v oblasti rodičovské působnosti. (Francová, Dvořáková, Závodská, 2014, s. 93)

2 HOMOSEXUALITA

Homosexualita se skládá ze dvou slov. Z řeckého „homos“ neboli stejný a z latinského „sexus“, jež v překladu znamená pohlaví. (Borneman, 1994, s. 182) Slovo homosexualita bylo poprvé užito v roce 1869 panem Benkertem. Dříve byla homosexualita označována jako sodomie. (Weiss, 2010, s. 112) Dnešní definice homosexuality zní následovně: „Homosexualitou rozumíme trvalou citovou a erotickou preferenci osob stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nezvolený stav charakterizovaný tím, že jeho nositel je pohlavně přitahován a vzrušován převážně a výlučně osobami stejného pohlaví.“ (Janošová, 2000, s. 13) Pro homosexuální muže používáme označení „gay“ a pro homosexuální ženy užíváme pojem „lesba“. (Jandourek, 2012, s. 100)

Homosexualitu lze rozdělit na čtyři typy. První typ homosexuality nazýváme nezávazná homosexualita, pro kterou je charakteristický nezávazný a náhodný projev intimity ke stejnému pohlaví, například na školních večírcích. Dalším typem homosexuality je situační homosexualita. Homosexualita již není náhodná, ale opakující se. Nejčastěji se vyskytuje v prostředí, kde není možný styk s druhým pohlavím, například vězení či vojenský tábor. Personalizovaná homosexualita je dalším druhem homosexuality, u níž převažuje homosexuální chování i praktiky, ale jedinec svoji orientaci skrývá před svým okolím. Posledním typem je homosexualita jako způsob života, kdy se jedinec otevřeně hlásí k homosexualitě a stejnopohlavní vztah je pro něj důležitý. (Plummer in Giddens, 2013, s. 538)

2.1 Dějiny homosexuality

Pojem homosexualita se poprvé dostává na scénu roku 1869, avšak neheterosexuální vztahy jsou nám známy již od dob pradávných. V době starověku se neheterosexuální vztahy těšily různým privilegiím a dokonce jim staří Řekové, Římané přisuzovali větší váhu než vztahům heterosexuálním.

Obrat vůči postoji k homosexualitě nastal v období středověku. Středověk, poznamenaný církví, hlásal nenávist na adresu homosexuálně zaměřených jedinců. Tito jedinci byli pro svoji „lásku“ ke stejnému pohlaví mučeni a upalováni na hranicích.

Zlom nenastal ani v době renesanční. Homosexualita byla pronásledována na každém kroku a přísně trestána. Homosexuálové se museli skrývat, žít ve lži, žít v anonymitě vůči svým vytouženým protějškům.

Příznivěji hodnotíme dobu osvícenství, kdy Francie zrušila trestnost homosexuality a stala se v tomto odvětví pokrokovou velmocí. Na našem území ještě dlouhá léta homosexualita nebyla dekriminalizována, ale docházelo ke zmírňování trestů. Josef II, syn Marie Terezie, zrušil trest smrti za homosexuální projevy a zavedl tresty v podobě žaláře a galejí.

Od konce 19. století fungují spolky, zabývající se dekriminalizací homosexuality, diskriminací neheterosexuálních jedinců. K částečné dekriminalizaci homosexuality na našem území dochází v roce 1961 a k úplné beztrestnosti v roce 1990. V devadesátých letech přestala být homosexualita nemocí, díky vyjmutí ze seznamu Světové zdravotnické organizace.

Zatím největším úspěchem pro tuto menšinu je přijetí zákona o registrovaném partnerství z roku 2006. „Zatímco někde se svým rozsahem téměř blíží instituci manželství, jinde zákony registrovaným párům přiznávají jen velmi omezená práva a ve srovnání s manžely je i nadále podstatným způsobem znevýhodňují.“ (Beňová, 2007, s. 27)

2.1.1 Starověk

Období starověku bylo pro homosexualitu velice shovívavé. Pro většinu starověkých kultur byla homosexualita běžným jevem, dokonce byla uznávána i jako jedna z forem sexuálního chování. (Janiš, 2007, s. 47) Tento fakt ovšem neplatil pro Babylonskou říši, která se řídila Chammurapiho zákoníkem, jenž trestal stejnopohlavní styk kastrací.

Další starověkou říší, kde se vyskytovala homosexualita, byl Egypt. V Egyptě byla homosexualita akceptována, nebyla trestně stíhána. Pouze v případech homosexuálního znásilnění nebo šlo-li o pedofilní homosexualitu. (Homosexualita, 2015, [online])

Bohaté homosexuální dějiny nalezneme ve starověkém Řecku. Řekové považovali homosexualitu za normální a běžnou, neboť i samotní bohové v řeckých mýtech často provozovali homosexuální vztahy, tím pádem nešlo o trestnou věc. (Fanel, 2000, s. 45) Řecké právo trestalo pouze homosexuální znásilnění, ostatní druhy homosexuality byly povoleny. Patřila sem takzvaná „pederastie“, jež označovala homosexuální vztahy mezi dospělými muži a nezletilými chlapci. Další homosexuální chování probíhalo v armádě nebo při výcviku mladých mužů, tzv. efébů. (Janiš, 2007, s. 29-46) Chlapci, kteří dosáhli věku dvanácti let, měli k dispozici pouze jeden svrchní oděv na celý rok, byli velmi špinaví, ale i přesto si je vyhlíželi mužští nápadníci, kteří jim projevovali náklonost. (Fanel, 2000, s. 50) Dokonce byl vydán i zákon, který měl otroky zbavit možnosti milovat se s chlapci, protože

tato činnost byla hodná pouze pro lid vznešený. Pokud otrok porušil tento zákon, měl se podrobit trestu. (Fafejta, 2004, s. 84)

Vztahy starších mužů s jinochy byly ve starověkém Řecku častější, než vztahy mužů a žen. Řekové nepřisuzovali ženám společenskou ani sexuální rovnoprávnost. Tato skutečnost degradovala ženy na posty s nízkým společenským postavením, tudíž muži raději vyhledávali chlapce, se kterými mohli debatovat, filozofovat nebo jim předávali zkušenosti a vědomosti. Milenecký vztah mezi muži trval do dvacátých narozenin jinocha, poté sám hledal vhodného mladého milence. (Pondělíčková-Mašlová, Raboch, 2005, s. 153)

O ženské homosexualitě máme mnohem méně informací. Řecké ženy měly zakázané účastnit se bohoslužeb, což vedlo k jejich separaci a vytváření vlastních slavností. Na těchto slavnostech docházelo k intimitě mezi ženami. (Borneman, 1994, s. 187) Nejslavnější ženou řeckého starověku byla básnička Sapphó z ostrova Lesbos poblíž maloasijských břehů, vyznávající „lesbickou lásku“ ke svým žákyním. (Stingl, 2006, s. 100) Na ostrov Lesbos přišla jako vdova ve středním věku, založila dům Múz a vychovávala zde dívky k hudbě, tanci a zpěvu. Ve svých básních vyznává lásku svým svěřenkyním: „*Vždyť miluješ také, má Atthido.*“ (Fanel, 2000, s. 72)

Za další pokračovatele homosexuálních vztahů jsou označováni Římané, kteří kovali erotické slavnosti a dokonce uzavírali homosexuální sňatky. (Stingl, 2006, s. 107) Jeden takový sňatek uzavřel i císař Nero s Pýthagorásem. „Císaři byl přehozen svatební závoj, poslání svědkové. Nechybělo věno, manželské lože, svatební pochodně, vůbec bylo možno se dívat na všechno i na to, co při sňatku s ženou zastírá noc.“ (Fanel, 2000, s. 83) Římané se již nezaměřovali na „pederastii“, ale spíše uzavírali vztahy se zralými muži.

Co se týče římských lesbiček, nebylo jich tolik jako ve starověkém Řecku, neboť Římané lesbismus odsuzovali. (Borneman, 1994, s. 196) Římanky měly za dob Říma podřadné postavení vůči mužům, navíc muži často využívali mužských služeb a tím si zvyšovali mužnost. (Lilja, 1983, s. 135) Tento fakt podporoval institut lesbických prostitutek. (Fanel, 2000, s. 88)

2.1.2 Středověk

Jak již bylo zmiňováno, starověk byl vůči homosexualitě velmi tolerantní. Opakem byl středověk, který homosexualitu řadil mezi ty nejtěžší zločiny srovnatelné s čarodějnictvím

či s povstáním proti vladaři. Středověk nezanechal mnoho spisů o homosexuálním chování. Většina spisů prošla církevní cenzurou. Právě homosexualita mezi duchovními patřila ve středověku k nejčastějším případům. (Janiš, 2007, s. 68) „O tom, jak se situace vyvinula k polovině 11. století, vypovídá dlouhé pojednání sv. Petra Damiana *Knihy Gomorry*, jež je zběsilým výpadem proti homosexualitě. Autor zde rozlíceně popisuje několik variant homosexuálního styku, o nichž prohlašuje, že jsou mezi kněžími hojně rozšířeny, a běduje nad stavem, kdy hříšníci, kteří tyto styky pilně pěstují, unikají církevnímu trestu tím, že ke zpovědi chodí k jiným kněžským gayům.“ (Fanel, 2000, s. 120)

Mezi nejznámější homosexuály středověku patřili Vilém II. Ryšavý a Eduard II. Příběh Eduarda II. je jedním z nejslavnějších ve středověku. Eduard II. nastoupil roku 1307 na trůn. Jeho velkým oblíbencem byl Pierce Gaveston, se kterým prožil mládí a zahrnoval jej různými dary a hodnostmi. Tento vztah se nelíbil jeho otci ani parlamentu, proto nechali Gavestona popravit. Eduard byl z tohoto počínu velice zklamaný, ale rychle si našel spřízněnou duši v podobě švagra Spencera, dokonce opustil i ženu Isabelu, která si našla milence a společně s ním, Eduarda II. svrhla. (Fanel, 2000, s. 111)

Ženská homosexualita probíhala i za dob středověku. Opět není dostatek pramenů, ale existují zmínky o středověkých prostitutkách, které nosily mužské účesy a snažily se nabídnout ženám homosexuální praktiky. (Janiš, 2007, s. 69) Ustanovení z roku 1480 zakazovalo prostitutkám nosit tyto pánské účesy. Dále existují zmínky o dohazovačkách lesbiček pro homosexuálně orientované ženy a další svědectví, které odhalovalo neheterosexuální poměry, jak mezi muži, tak mezi ženami. (Fanel, 2000, s. 107)

2.1.3 Renesance

Renesanční doba nepřinesla pro homosexuály žádné uvolnění, stále byla zakázanou praktikou a přísně trestána. Nejvíce zpráv o homosexualitě (dříve sodomii), za dob renesance, nacházíme ve Florencii, kde se šířila trestná opatření proti homosexualitě. Dokonce byl v roce 1432 zřízen speciální tribunál, vyšetřující anonymní udání z řad měšťanstva. Tato udání se vhazovala do kulatých schránek, takzvaných „úst pravdy“. Florentské zákony byly, čím dál přísnější vůči homosexualitě. K usvědčení stačil pouze jeden svědek a následoval trest v podobě bičování, později docházelo i k upálení provinilců. (Fanel, 2000, s. 139-141)

Nejčastějšími homosexuály za dob renesance byli umělci, kteří se obklopovali mladými učedníky. Jedním z nejznámějších umělců té doby byl Leonardo da Vinci, vyšetřovaný právě za sodomii. Tribunál jej osvobodil vzhledem k nedostatku důkazů, ale Leonardo tíhl ke krásným učedníkům, dokonce si je vybíral podle vzhledu. Nejoblíbenějšími učedníky byli Francesco Melzi a Giacomo, jimž odkázal svůj majetek. (Fanel, 2000, s. 142-143)

Četnosti nabývaly i homosexuální vztahy mezi pány a sluhy. Sluhové měli za úkol, sexuální uspokojování svých pánů. Díky vyššímu postavení šlechty, nedocházelo k trestání těchto smilstev. Nejznámějším panovníkem, využívající těchto služeb, byl sir Francis Bacon. „Vztahy mezi pány a sluhy byly dozajista jedinou společensky akceptovanou formou spoluzití dvou dospělých mužů.“ (Spencer, 1999, s. 98)

V renesanční době se objevují i fakta, o vytváření manželských svazků mezi muži a to na území Říma, v kostele Svatého Jana. Pokud by došlo k odhalení těchto svazků, dotyčné by uvěznili a upálili na hranici. (Spencer, 1999, s. 91)

2.1.4 Osvícenství

Doba osvícenství se prezentovala svým otevřeným postojem vůči sexualitě a naopak svým negativním postojem vůči biblickým textům. Sexualita byla považována za jednu ze základních potřeb, kterou je potřeba uspokojovat. Ke stejnopohlavním stykům docházelo na veřejných místech. (Spencer, 1999, s. 143) Dále se rozšiřovala prostituce, pornografie a erotické pomůcky. Všechny tyto lidské požitky, vedoucí k radosti, štěstí, prezentovaly nový filosofický směr.

Bohužel otevřenost vůči sexualitě se nepromítla na homosexuální jedince. Homosexualita v 18. století byla považována za ohavnou, doslova: „Představa sexuálního styku dvou zamilovaných mužů se považovala za démonickou, ba za nejobludnější ze všech tabuizovaných témat.“ (Spencer, 1999, s. 169) Homosexualita byla i nadále trestána smrtí.

V průběhu následujících let docházelo k vytrácení trestů smrti za projevy homosexuality. Na našem území byl homosexuální styk, za vlády císařovny Marie Terezie, trestán stětím, poté byl dotyčný upálen. Tento trest se nacházel v trestním zákoníku *Constitutio Criminalis Theresiana* z roku 1768. Určité uvolnění nastalo, až za vlády Josefa II, který homosexualitu trestal žalářem či galejemi podle zákona *Constitutio Criminalis Josephina* z roku 1787. (Procházka, 2009, [online])

Nový trestní zákon (Zákon 117/1852 Sb.), který platil v českých zemích od roku 1852 do roku 1950, trestal homosexualitu podle § 129 a § 130. Byl-li dotyčný přistižen při porušování zákona a následně usvědčen, mohl být odsouzen k těžkému žaláři od jednoho roku do pěti let. V žaláři byl přikován v okovech. (Seidl, 2011, s. 22-23)

2.1.5 Druhá světová válka

Za trvání druhé světové války, převládly německé nacistické zákony nad těmi českými. Docházelo k silnému pronásledování homosexuálních jedinců. Hlavním rozlišovacím symbolem byl růžový trojúhelník, který museli nosit vězni za porušení § 175 německého říšského trestního zákona. Tento paragraf trestal jedince za provozování homosexuálního pohlavního styku. Nacisté je označovali za spodinu lidstva, jež musí být odstraněna z povrchu zemského. V koncentračních táborech zemřelo zhruba padesát tisíc lidí, obviněných z homosexuálních praktik. Ovšem skutečné číslo je mnohonásobně vyšší. (Spencer, 1999, s. 224) Jedním z vězňů koncentračního tábora v Buchenwaldu byl Rudolf Brázda, odsouzený za homosexualitu. Tento vězeň byl ubytován v baráku číslo dva. Ihned po ubytování si musel našít na kalhoty a košili bílý proužek s identifikačním číslem. Nad číslo přišel růžový trojúhelník, našívající se vrcholem dolů. Uprostřed růžového trojúhelníku se nacházelo písmeno, označující státní příslušnost vězně. (Brázda, Schwab, 2012, s. 90-91)

2.1.6 Zákony předcházející registrovanému partnerství

Nový trestní zákon (Zákon 86/1950 Sb.), upravující pohlavní styk s osobou téhož pohlaví, byl vydán v roce 1950. Homosexualita byla zpracována pod paragrafem 241, obsahující:

1. *Kdo se pohlavně stýká s osobou téhož pohlaví, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.*
2. *Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, dopustí-li se činu uvedeného v odstavci 1*
  - a. *s osobou mladší než osmnáct let, nebo*
  - b. *za úplatu.*
3. *Kdo se nabídne k pohlavnímu styku s osobou téhož pohlaví za úplatu, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.*

(Seidl, 2011, s. 257)

Zákon číslo 86/1950 Sb. byl z pohledu homosexuálů dlouho očekávaný, bohužel nenaplnil jejich představy. Homosexualita byla stále trestnou činností. Změna nastala pouze u hranic trestních sazeb. (Seidl, 2011, s. 258)

Důležitým zákonem pro homosexuální jedince byl nový trestní zákoník z roku 1961, zrušující trestnost homosexuálních styků mezi osobami staršími osmnácti let. Zákon číslo 140/1961 Sb. vláda projednávala dne 20. října 1961, poté jej prezident Antonín Novotný podepsal. Zákon nabyl účinnosti 1. ledna 1962. V zákoně číslo 140/1961 Sb. přetrval paragraf 244 v tomto znění:

1. *Kdo se po dovršení osmnáctého roku svého věku pohlavně stýká s osobou téhož pohlaví mladší než osmnáct let, nebo kdo se pohlavně stýká s osobou téhož pohlaví, zneužívaje její závislosti, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.*
2. *Stejně bude potrestán, kdo*
  - a. *za pohlavní styk s osobou téhož pohlaví přijme nebo poskytne úplatu, nebo*
  - b. *pohlavním stykem s osobou téhož pohlaví budí veřejné pohoršení*

(Seidl, 2011, s. 282)

Dalším vítězstvím pro homosexuální komunitu bylo zrušení § 244, jenž obsahoval diskriminační ustanovení, zakazující pohlavní styk s osobou stejného pohlaví mladší osmnácti let. Hranice patnácti let se stala zákonnou, jak pro pohlavní styk heterosexuálních partnerů, tak i neheterosexuálních partnerů. Novela trestního zákona nabyla účinnosti 1. července 1990 a v platnost vstoupil zákon číslo 175/1990 Sb. (Beňová, 2007, s. 25)

Mezi dosažené úspěchy se počítá novelizace § 241 v roce 2000. Tento paragraf začlenil k trestným činům znásilnění mezi osobami stejného pohlaví. Dříve bylo trestáno pouze znásilnění ženy. (Šulová, Fait, Weiss, 2011, s. 193)

3 REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ

Nejvýznamnějším úspěchem českých aktivistů, usilujících o zrovnoprávnění heterosexuálních a homosexuálních svazků, je přijetí zákona o registrovaném partnerství z roku 2006. Tento zákon legitimizoval soužití homosexuálních párů. V zákoně nalezneme podmínky pro vznik partnerství, práva a povinnosti partnerů vůči sobě, majetkové vztahy partnerů, vymezení vztahů k dětem, podmínky pro zrušení nebo zánik partnerství. Zákon nabyl účinnosti 1. 7. 2006 po zhruba desetiletém úsilí. (Mach, 2006, s. 51-64)

3.1 Poslanecký návrh z roku 1997

První poslanecký návrh pochází z roku 1997. Tento návrh umožňoval uzavřít smlouvu o registrovaném partnerství pomocí notářského zápisu, osobám stejného pohlaví, za podmínky, že jedna z osob je občanem České republiky a má trvalý pobyt na území ČR. Naopak zrušit registrované partnerství mohla smlouva partnerů nebo soud na návrh jednoho z partnerů. Registrované partnerství mělo mít stejné právní následky jako manželství, vyjma vztahů k nezletilým dětem. Tento návrh byl zamítnut poslaneckou sněmovnou v prvním čtení. (Seidl, 2012, s. 430-431)

3.2 Poslanecký návrh z roku 1999

Další poslanecký návrh byl podán roku 1999. Tento návrh prošel malými změnami, týkající se názvu zákona. Dále oba partneři museli mít trvalý pobyt v ČR a poslední změny nastaly v oblasti vztahů k nezletilým dětem. Vyloučilo se společné osvojení, společná výchova, společná pěstounská péče i společné poručnictví. Pozměněný návrh prošel prvním i druhým čtením, ale ve třetím čtení byl návrh zákona zamítnut. Především z důvodu zneužívání práv, jež měly být stejné jako u manželského svazku. (Seidl, 2012, s. 436)

3.3 Poslanecký návrh z roku 2001

Za nesmírně pokrokový můžeme označit poslanecký návrh z roku 2001, jehož formulace byla doposud nejlepší. Návrh zákona neodkazoval na manželství. Namísto slova manžel využíval slova partner. Partnerství nemělo vzniknout na základě smlouvy, ale souhlasným prohlášením obou partnerů před matričním úřadem. Podmínkou bylo, že alespoň jeden z partnerů má trvalý pobyt na území ČR nebo je jejím občanem. Samostatně byly upraveny majetkové poměry, vyživovací povinnosti, společné jmění partnerů, právo na užívání bytu, patřící druhému partnerovi. Zdokonalil se i systém práv k dětem. Návrh zákona neumož-

ňoval zákonným partnerům adopci, osvojení, pěstounství, poručenství, ale pokud tyto vztahy nastaly před uzavřením partnerství nebo pokud se jednalo o vlastní dítě jednoho z partnerů, tak v těchto případech návrh zákona ukládal povinnosti druhému partnerovi. Druhý partner měl zajistit správný vývoj dítěte a chránit jeho zájmy. Další důležitá změna nastala v oblasti zrušení partnerství. Partnerství mohlo zaniknout pouze soudním rozhodnutím na návrh jednoho z partnerů. I přes kvalitní zpracování byl návrh zákona zamítnut. Hlavním důvodem pro zamítnutí zákona byly předsudky odpůrců. (Seidl, 2012, s. 439-443)

3.4 Poslanecký návrh z roku 2004

Nový poslanecký návrh předložený v roce 2004 byl pro homosexuální partnery o něco méně příznivý oproti návrhu z roku 2001. Partnerství mohlo vzniknout souhlasným prohlášením obou partnerů před starostou nebo pověřeným orgánem obce. K uzavření partnerství musela být splněna podmínka, že alespoň jeden z partnerů je občanem ČR. Dále návrh zákona upravoval práva a povinnosti partnerů vůči sobě: „Partneři se mohou vzájemně zastupovat v běžných záležitostech, mají vzájemnou vyživovací povinnost, nikoliv však společné jmění partnerů. Partner má právo užívat byt, jenž je v nájmu druhého partnera.“ (Seidl, 2012, s. 443) Úprava návrhu proběhla i ve vztahu k dětem. Návrh odpírá osvojitelská práva registrovaným partnerům, naopak nebrání pěstounství, poručnictví, opatrovnictví nebo svěření dítěte do výchovy jednomu z partnerů. Ke zrušení partnerství může dojít prostřednictvím soudu nebo dohodou partnerů formou notářského zápisu. Zákon prošel prvním, druhým čtením, ale ve třetím čtení byl o jeden hlas nepřijat. Odpůrci návrhu zákona se odvolávali na posvátnost rodiny a její základní funkce, které registrované partnerství nemůže naplnit. (Seidl, 2012, s. 443-448)

3.5 Poslanecký návrh z roku 2005

Poslední návrh zákona o registrovaném partnerství byl podán roku 2005. Návrh byl skoro totožný s návrhem předchozím. Lišila se pouze pasáž pro vznik registrovaného partnerství, kdy stačilo učinit souhlasné prohlášení partnerů před matrikářem. Další změnou bylo zrušení partnerství. Partnerství nemohlo zaniknout dohodou, zrušit jej mohl pouze soud na návrh jednoho z partnerů. Návrh prošel prvním, druhým i třetím čtením a poprvé se tak dostal do Senátu. Senátoři dne 26. ledna 2006 přijali zákon o registrovaném partnerství. Poslední překážku, zákonu o registrovaném partnerství, položil tehdejší prezident republiky Václav Klaus, který zákon vetoval s odůvodněním: „Shrňme-li to, partnerství osob

stejného pohlaví do života naší společnosti a do našeho právního řádu patří (jako důsledek našeho obecně liberálního pohledu na svět), státem registrované partnerství osob stejného pohlaví do našeho právního řádu nepatří (jedná se o institut, který s liberalismem nemá nic společného a který je pouhým využitím státu k prosazení určitých skupinových nároků a požadavků).“ (Mach, 2006, s. 14) Dne. 15. března přehlasovala Poslanecká sněmovna veto prezidenta. Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, byl vyhlášen 3. dubna 2006, nabyl účinnosti 1. července 2006. (Seidl, 2012, s. 448-450) Doposud bylo uzavřeno 1929 registrovaných partnerství. Z toho 1291 párů tvoří gayové a 638 párů představují lesby. Za trvání institutu registrovaného partnerství došlo k zániku 235 párů. I přes vyšší počet registrací gayů, dochází v posledních letech ke zvýšenému zájmu o partnerství, především ze stran žen. Nejvíce registrovaných partnerství bylo uzavřeno na území Prahy, druhý skončil Liberecký kraj, poté následoval Ústecký kraj. (Šlehofer, 2015, [online])

3.6 Novelizace zákona o RP

Zákon o registrovaném partnerství byl částečnou shodou mezi zákonodárci a homosexuálními aktivisty, kteří se snažili legalizovat neheterosexuální svazky. Ovšem ve srovnání s heterosexuálními svazky mají registrovaní partneři velmi omezená práva. V soukromém právu postrádají partneři institut společného jmění partnerů a institut společného nájmu bytu. Ve veřejném právu jsou partneři ochuzeni o vdovský/vdovecký důchod. Co se týče daní dědických a darovacích, náleží registrovaní partneři do 3. skupiny, kde je daňová sazba nejvyšší. Další neopomenutelná znevýhodnění nastávají v oblasti rodinného práva, kdy jsou registrovaným partnerům upřena rodičovská práva, adopce, výchova dětí a reprodukční práva. Vzhledem k tomu, že právo nebere v úvahu existenci lesbických a gay rodin, v nichž vyrůstají děti, nebylo možné uplatnit slevy na dani. (Beňová, 2007, s. 28-30) Od 1. ledna 2014 došlo v této oblasti ke změně a nově může slevu na dani uplatnit partner/partnerka žijící s poplatníkem/poplatnicí ve společné domácnosti. Další novinkou je uplatnění daňového zvýhodnění i na dítě druhého z partnerů. (Proud, 2014, [online]) Tento malý krok je dalším úspěchem pro neheterosexuální partnery a jejich děti.

Krůček po krůčku dosahují aktivisté lepšího postavení registrovaných partnerů vůči manželským svazkům. Novela zákona o registrovaném partnerství byla předložena Poslanecké sněmovně v srpnu, 2014. Jejím hlavním cílem je možnost osvojení dítěte partnera v registrovaném partnerství druhým, nebiologickým rodičem, který obdrží veškerá práva a povinnosti k dítěti, vyplývající z rodinného práva pro rodiče. Tato možnost je důležitá,

pokud dojde k úmrtí takzvaného biologického rodiče nebo k rozpadu partnerství. Matka/otec sociální, kteří nejsou biologickými rodiči, získávají rodičovská práva a dítě automaticky přejde do jejich péče. V současné době nemá sociální matka/otec k dítěti žádný právní vztah. Není faktickým rodičem dítěte ani zákonným zástupcem. Může tedy nastat situace, kdy bude dítě umístěno do péče jiné osoby. V nejhorším případě dítě skončí v ústavní péči. (Proud, 2014, [online]) „Tato situace ohrožuje samotnou rodinu a je nepochybně v rozporu s nejlepším zájmem dítěte, pro které je žádoucí, aby osoby, které od narození považuje za své rodiče, a které miluje, byly jeho rodiči nejen de facto, ale i de iure.“ (Stejná rodina, 2014, [online])

Nejdůležitější novelizací by měl projít § 13, řešící vztahy k nezletilým dětem, který sice neupírá rodičovská práva homosexuálnímu jedinci i přes uzavření registrovaného partnerství, zároveň však nepovoluje osvojení druhým partnerem. Naopak druhému partnerovi nakazuje povinnost chránit vývoj a výchovu dítěte. K pochopení cílů aktivistů, citují původní znění zákona a budoucí formu zákona, pokud dojde k jeho přijetí.

Zákon číslo 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, paragraf 13 zní následovně:

(1) Existence partnerství není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti ani překážkou svěření jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

(2) Trvajícím partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.

(3) Pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner, povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na tohoto partnera.

(Hrušáková, 2009, s. 535-537)

„1. Za § 13 se vkládá nový § 13a, který zní:

(1) Partner může osvojit dítě svého partnera, přičemž se obdobně použijí ustanovení občanského zákoníku o osvojení, s výjimkou ustanovení § 800 odst. 1

(2) Dítě, které bylo osvojeno partnerem svého rodiče, má postavení společného dítěte partnerů.

(3) Je-li osvojitel partnerem jednoho z rodičů osvojence, nedotýká se osvojení příbuzenského poměru mezi osvojencem a tímto rodičem i jeho příbuznými, ani práv a povinností vyplývajících z tohoto poměru.

(4) Na výkon rodičovské odpovědnosti po zrušení partnerství se použijí obdobně ustanovení o výkonu rodičovské odpovědnosti pro rozvodu manželství.“

(Stejná rodina, 2014, [online])

Novelizace zákona o registrovaném partnerství by přinesla do stejnopohlavních rodin jistotu, klid, bezpečí nejen pro samotné rodiče, ale i pro děti, žijící v těchto rodinách. V České republice se v neheterosexuálních rodinách nachází zhruba 900 dětí, z nichž většina pochází z předchozího, nevydařeného, heterosexuálního vztahu. Ostatní děti se rodí plánovaně do stejnopohlavních rodin. Tento trend má vzestupnou tendenci, proto je potřeba lépe ošetřit vztahy mezi homosexuálními páry a jejich dětmi.

4 RODINA VERSUS HOMOPARENTÁLNÍ RODINA

Každý z nás si pojem rodina vyloží svým způsobem. Rodina je základním článkem každé společnosti a nezastupitelným institutem v oblasti citové, sociální i výchovné. Níže uvádím pár základních definic rodiny.

4.1 Definice rodiny

„Rodina je malá, primární, neformální sociální skupina, kterou tvoří jedinci spojení pokrevními, manželskými a adoptivními vztahy. Je to specifická biosociální skupina, ve které se uskutečňují některé společensky i osobně potřebné činnosti a vztahy, které nemohou v plné míře přebírat jiné instituce.“ (Klapilová, Klapal, Neumeister, 2003, s. 5)

„Rodina je skupina osob spojená manželstvím, pokrevním příbuzenstvím nebo adoptí, které tvoří jednu domácnost a jsou spolu ve vzájemné interakci. Obvykle jsou to manželé, rodiče, děti a sourozenci“ (Jandourek, 2012, s. 194-195)

„Rodinu označujeme jako základní, primární a neformální sociální skupinu, která má různou velikost, je různě vnitřně strukturovaná a má rozličné vazby na společnost. Většinou se rodinou rozumí manželský pár a děti.“ (Přadka, Knotová, Faltýsková, 1998, s. 26)

„Rodina je malou primární společenskou skupinou založenou na svazku muže a ženy, na pokrevním vztahu rodičů a dětí či vztahu jej substituujícím, na společné domácnosti, jejíž členové plní společensky určené a uznané role vyplývající ze soužití a na souhrnu funkcí, jež podmiňují existenci tohoto společenství a dávají mu vlastní význam ve vztahu k jedincům i celé společnosti.“ (Dunovský, 1986, s. 6)

Tyto čtyři zmíněné definice rodiny se odvolávají na tradiční rodinu, která byla tvořena jednou ženou, jedním mužem a dětmi. V dnešní době se tradiční rodina transformuje do různých alternativních uskupení. Gjuričová (2003) rozeznává rodinu úplnou, neúplnou, nesezdanou, doplněnou, třígenerační, nebiologickou, homosexuální, bezdětnou, binukleární. (Sekera, 2010, s. 8) Právě homoparentální rodina tvořena stejnopohlavními partnery a jejich nezletilými dětmi nás bude zajímat. Může vůbec homoparentální rodina plnit základní funkce rodiny?

4.2 Základní funkce rodiny

Mezi základní funkce rodiny patří:

a) **Biologicko-reprodukční funkce**

Nejstarší funkce, která je významná nejen pro společnost, ale i pro členy rodiny. Rodina prostřednictvím této funkce udržuje reprodukční základnu společnosti. Rodina se nemůže omezit pouze na plození, důležité je dítěti zabezpečit potřebné podmínky pro život a jeho další vývoj. (Skopalová, 2014, s. 28) Porucha této funkce nastává v okamžiku, kdy pár není schopen reprodukovat děti nebo je z různých důvodů nechce. (Dunovský, 1986, s. 13)

b) **Ekonomicko-zabezpečovací funkce**

U této funkce rodiče zabezpečují rodinu materiálně. Pokud rodiče nejsou schopni plnit tuto funkci, pomáhá jim stát. Funkce se týká také oblasti sociální, duševní. (Skopalová, 2014, s. 28) Porucha ekonomicko-zabezpečovací funkce se může objevit v případě, kdy se rodiče nemohou nebo nechtějí zapojit do pracovního procesu. Rodina nemá dostatek prostředků k životu a nemůže zabezpečit potomky. Porucha této funkce se vyskytuje v rodinách, kde je osobnost rodiče narušena (mentální retardace, alkoholismus, delikvence atd.) nebo kde jsou nízké příjmy rodiny (nemoc, invalidita, stáří atd.). (Dunovský, 1986, s. 14)

c) **Socializačně-výchovná funkce**

Nejdůležitější funkce. Tato funkce rodiny souvisí se začleňováním potomka do společnosti, vštěpováním norem a hodnot společnosti. Rodina by měla být schopna vytvořit harmonické prostředí k optimálnímu rozvoji dítěte. (Skopalová, 2014, s. 28) Problém nastává, pokud se rodiče o dítě nemohou, nedovedou nebo nechtějí postarat z objektivních či subjektivních příčin. V těchto případech je dítě ohroženo nedostatečnými podmínkami pro socializaci, nedostatečným uspokojováním potřeb, demoralizací a dalšími problémy. Může dojít k opuštění dítěte. (Dunovský, 1986, s. 16)

d) **Emocionální funkce**

Důležitá funkce, která je spojena s harmonickým rodinným prostředím. Dítě by se mělo v rodině cítit bezpečně. Harmonické rodinné prostředí působí pozitivně na utváření emocionálních a charakterových vlastností dětí. (Skopalová, 2014, s. 29)

Porucha emocionální funkce může být způsobena rozvratem rodiny, rozvodem rodičů, nezájmem rodičů. Dítě ztrácí pocit jistoty a bezpečí. (Dunovský, 1986, s. 15)

Dle mého názoru, dokáží homoparentální rodiny plnit základní funkce rodiny. Například funkce ekonomicko-zabezpečovací je plněna, neboť rodičovství je velmi promyšlené a plánované. Do homoparentálních rodin se rodí děti velmi chtěné. Pokud srovnáme lesbické a gay rodiny, můžeme říci, že gay rodiny dosahují vyššího ekonomického standardu oproti rodinám lesbickým. Tento fakt je dán vyššími příjmy mužů. Socializačně-výchovná funkce je v homoparentálních rodinách také naplňována. Jednopohlavní rodiče se snaží dítě vychovávat dle norem společnosti, poskytují mu kvalitní a promyšlenou výchovu. Snaží se ho, co nejlépe socializovat. Emocionální funkce je v homoparentálních rodinách zastoupena v širším měřítku. Stejnopohlavní partneři kladou důraz na kvalitu vztahů mezi svými členy rodiny, prezentují se jako fungující rodiny a obávají se rozpadu rodiny. Dítěti poskytují zdvojnásobenou dávku lásky, jsou tolerantnější. Jedinou funkci, kterou homoparentální rodiny nesplňují je biologicko-reprodukční funkce, přesto existují cesty vedoucí k rodičovství jednopohlavních párů. (Polášková in Rašticová, 2011, s. 153-163)

4.3 Cesty vedoucí k homoparentalitě

Tato kapitola se snaží reflektovat možnosti gayů a leseb, vedoucí je k vysněnému rodičovství. Způsoby rodičovství neheterosexuálních partnerů jsou rozepsány do podrobnějších charakteristik. Využívám slov biologické rodičovství a nebiologické rodičovství. U biologického rodičovství jsou uvedeny metody, kdy alespoň jeden z rodičů poskytne svůj biologický materiál. U lesbických žen je to vajíčko, naopak u gay mužů mluvíme o spermii. Díky poskytnutému biologickému materiálu se jeden z homosexuálního páru stává opravdovým biologickým rodičem. Do nebiologického rodičovství je zahrnut systém náhradní rodinné péče, kam řadíme osvojení a pěstounskou péči.

Stejnopohlavní rodičovství bývá často odsuzováno. Toto odsuzování je dáno předsudky, nevědomostí a zpátečnickými názory homofobních lidí, jež jsou postaveny na neměnném pojetí tradiční rodiny, kdy rodinu tvoří jedna žena, jeden muž a děti. Rodičovství a výchova dětí stejnopohlavními páry je v současné době velmi diskutovanou otázkou, nejen na české politické scéně, ale i ve společnosti. Dokonce vyvolává větší rozruch než otázka schválení zákona o registrovaném partnerství, který byl přijat v roce 2006. Většina odpůrců se ohání faktem, že stejnopohlavní páry nedokáží počít děti přirozeným způso-

bem, proto by neměli mít stejná práva jako heterosexuální páry v oblasti rodičovství a výchovy dětí. Ovšem právě fakt, že homosexuální partneři nemohou počít děti „normálním“ cestou, hledají cesty náhradní. Rodičovství je u těchto párů často velmi promyšlené, plánované a chtěné. Dítě tedy přichází do připraveného a láskyplného prostředí. Dalším argumentem proti námitce odpůrců je neschopnost reprodukce i v heterosexuálním vztahu. Vždyť i heterosexuálové mohou být neplodní a musí počít dítě jinou cestou než přirozenou. Otázka tedy zní: Mají být heterosexuálním párům odepřena rodičovská práva, adopce, výchova dětí a reprodukční práva, pokud nejsou schopni přivést potomka na svět přirozeným způsobem? Tato otázka je samozřejmě zavádějící, ale lze podle ní konstatovat, že na našem území dochází k diskriminaci na základě sexuální orientace, což odporuje nejen Ústavě České republiky, ale i Evropské úmluvě o lidských právech a základních svobodách.

Počty stejnopohlavních rodin neustále narůstají. Odhadovaný počet dětí žijících v lesbických a gay rodinách je něco kolem 1000. Dříve se děti do stejnopohlavních rodin dostávaly především z předchozích heterosexuálních vztahů. V České republice, ale i v zahraničí začíná převládat trend, kdy stoupá počet dětí rodičích se přímo do těchto rodin. Z tohoto důvodu je potřeba otázku homoparentálních rodin řešit, hlavně po stránce legislativní. Úskalí současného právního systému, ošetřující rodinné vztahy mezi homosexuálními partnery a jejich dětmi, nalezneme v postavení nebiologického rodiče. Nebiologický rodič, který s dítětem žije ve společné domácnosti, o dítě pečuje a vychovává jej spolu se stejnopohlavní partnerkou/partnerem, nemá podle zákona k dítěti žádná práva. Pokud jde o registrované partnerství, zákon nebiologickému rodiči uloží povinnost chránit vývoj a výchovu dítěte. Nepřiznání rodičovských práv nebiologickému rodiči přináší v obyčejném životě homoparentální rodiny mnoho problémů. Například při úmrtí biologického rodiče hrozí, že dítě bude svěřeno do péče biologických příbuzných, nikoliv do péče nebiologických rodičů. Při rozpadu stejnopohlavního partnerství nemá biologický rodič povinnost, umožnit styk dítěte s rodičem nebiologickým. Naopak nebiologický rodič nemá k dítěti vyživovací povinnost. Pokud umře nebiologický rodič, nemá dítě právo na sirotčí důchod. Při vycestování do zahraničí musí nebiologický rodič předkládat písemný souhlas biologického rodiče. Kvůli zmíněným a dalším problémům je potřeba stávající legislativu upravit ke spokojenosti všech účastníků homoparentální rodiny, především je potřeba hájit nejlepší zájem dítěte.

Jak již bylo zmiňováno, cesty ke stejnopohlavnímu rodičovství jsou biologického charakteru. Sem patří heterosexuální pohlavní styk, který je dle českého zákona legální. Dále sem patří metody asistované reprodukce, zpřístupněné pouze pro heterosexuální páry. V tomto případě se stejnopohlavní páry snaží zákon obejít nebo využijí služeb zahraničních klinik, kde místní zákon asistovanou reprodukci gayům a lesbám povoluje. Neobvyklou cestou k homoparentalitě je sdílené rodičovství mezi gay párem a lesbickým párem. Do rodičovství nebiologického charakteru zahrnujeme společnou adopci a adopci dítěte své partnerky/partnera. Nejdříve uvádím tyto dvě adopce, neboť nejsou na území České republiky povoleny. Mezi povolené nebiologické rodičovství patří pěstounská péče a individuální adopce. Právě individuální adopce je velmi sporná. Jedinci mohou o individuální adopci požádat bez ohledu na jejich sexuální orientaci. I kdyby přiznali svoji sexuální orientaci, nemohou být vyřazeni z adopčního procesu. Naopak, jakmile si o individuální adopci požádá jedinec, žijící v registrovaném partnerství, je z adopčního procesu automaticky vyloučen. Pokud stejnopohlavní partneri uvažují o založení rodiny cestou adopce, je pro ně mnohem výhodnější registrované partnerství vůbec nezakládat. (Štěpánková, 2011, [online])

Specifickou skupinu tvoří gay otcové. Jejich cesty k rodičovství bývají mnohem komplikovanější, než je tomu u lesbických matek. Nejpočetnější skupinou gay otců jsou otcové z předešlých heterosexuálních svazků. Menší skupina gay otců zplodila biologické dítě s náhradní matkou. Další skupina gay otců vychovávala děti společně s ženou nebo ženami, s nimiž nevedli sexuální život. Poslední skupina gayů se stala otci přes náhradní rodičovství. (Mallon, 2004, s. 2) Podrobnější přehled cest k homoparentální rodině naleznete níže.

4.4 Biologické rodičovství

4.4.1 Heterosexuální pohlavní styk

Jednou z variant plánovaného biologického rodičovství u homosexuálních párů je heterosexuální pohlavní styk. Tato varianta rodičovství není v České republice zakázána. V této podkapitole můžeme g/l rodičovství rozdělit na původní a nepůvodní.

Nepůvodní g/l rodičovství je charakterizováno tím, že děti se do lesbických a gay rodin nerodí přímo. G/L rodičovství předchází heterosexuální svazek, ze kterého vzejde dítě. Odhalením odlišné sexuální orientace u jednoho z partnerů, dochází k rozpadu svaz-

ku. Dítě je následně svěřeno do společné péče bývalých partnerů nebo pouze do péče homosexuálně orientovaného jedince, který o dítě pečuje společně s partnerem/partnerkou stejného pohlaví. (Daniel, 2007, [online])

Do původních g/l rodin se děti rodí přímo. Děti jsou od samého začátku vychovávány stejnopohlavními partnery. Tato varianta je vhodná pro lesby. Nejužívanější je heterosexuální styk s dlouholetým kamarádem, kde jsou lesby přesvědčeny o jeho dobrém zdravotním stavu. Ve výjimečných případech jde o sexuální styk s neznámým mužem. I přes nejsnadnější, nejdostupnější, nejlevnější variantu rodičovství je tato metoda málo využívaná. Hlavním důvodem malé využitelnosti této metody je averze k sexuálnímu styku s mužem, dále budoucí odhalení biologického otce a obava ze špatného zdravotního stavu. (Polášková, 2009, s. 57)

4.4.2 Metody asistované reprodukce

Metody asistované reprodukce jsou v ČR určeny pouze heterosexuálním párům. Nárok na asistovanou reprodukci má neplodný pár, který je tvořen mužem a ženou. Tento pár nemusí být v manželském svazku. Umělé oplodnění není ze zákona určeno pro ženu bez partnera, ani pro lesbický pár. (Beňová, 2007, s. 34) Metody asistované reprodukce jsou povoleny lesbickým párům v těchto zemích: Austrálie, Belgie, Brazílie, Bulharsko, Kanada, Korea, Litva, Mexiko, Nizozemí, Nový Zéland, Jihoafrická republika, Španělsko, Thajsko, Velká Británie, USA, Izrael. (Polášková, 2009, s. 58)

a) Inseminace bez odborné asistence

Provádí se z pohodlí domova, bez potřeby asistence či využití dalších technologií. Využívá se nejen heterosexuálními páry, jež mají problémy s početím dítěte, ale je vhodná i pro lesbické ženy, které jsou neochotné podstoupit sexuální styk s mužem. Ve většině případů je použito sperma známých dárců. (Polášková, 2009, s. 58-59)

b) Umělé oplodnění s medicínskou asistencí na pracovišti asistované reprodukce

Další formou početí dítěte v lesbickém páru je asistovaná reprodukce na určené klinice. Metoda je hojně využívána v zahraničí. Na území ČR je tato možnost pro lesbické ženy oficiálně nepřístupná dle zákona číslo 227/2006. „*Asistovanou reprodukci podle odstavce 1 písm. b) lze provést na základě písemné žádosti ženy a muže, kteří tuto léčbu hodlají společně podstoupit (dále jen „neplodný pár“), jestliže je ze zdravotních důvodů málo pravděpodobné nebo zcela vyloučené, aby žena otěhotněla přirozeným způsobem, nebo jestliže*

existuje prokazatelné riziko přenosu geneticky podmíněných nemocí nebo vad. Žádost obsahuje souhlas muže s provedením umělého oplodnění ženy: souhlas musí být opakovaně vysloven před každým provedením umělého oplodnění. Žádost nesmí být starší než 24 měsíců: je součástí zdravotnické dokumentace ženy.“ (Nedbálková, 2011, s. 70) Zákon se snaží ochránit tradiční rodinu, která je podle definice tvořena jedním mužem, jednou ženou a dětmi.

Heterosexuální i homosexuální páry se o asistovanou reprodukci na našich klinikách ucházejí. Zatímco heterosexuální páry jednájí v souladu se zákonem, homosexuální páry by jednaly v rozporu se zákonem. Snaží se tedy svoji sexuální orientaci skrývat. Na kliniku dochází lesbická žena (budoucí biologická matka) v doprovodu blízkého přítele, vystupujícího jako budoucí otec dítěte. Dohromady tvoří nesezdaný pár, kterému zákon umožňuje asistovanou reprodukci. Pravost nebo nepravost vztahu není v podmínkách ČR ověřována. Tento blízký kamarád se formálně zavazuje k právům a povinnostem vůči dítěti. Závazek je krátkodobého charakteru. Po narození dítěte závazek neuplatňuje. Současně není uveden v rodném listě dítěte jako otec. V praxi existují kliniky, respektive doktoři, kteří jsou ochotni inseminaci lesbickému páru provést. Tito lidé sice jednájí nelegálně, ale lidsky. (Nedbálková, 2011, s. 70-71) Odlišná situace nastává tehdy, je-li sperma od anonymního dárce. Tuto výsadu mohou mít pouze páry, nejsou-li k dispozici žádné vlastní spermie muže, nebo pokud muž trpí genetickým onemocněním. V ostatních případech se anonymní dárcovství neposkytuje. (Polášková, 2009, s. 59)

Další zákonnou inseminací je možné podstoupit v rámci reprodukční turistiky. Reprodukční turistika je určena pro pacienty, jejichž mateřská země nedovoluje léčebné postupy vedoucí k inseminaci. Také se využívá v případě chybějících lékařských metod v mateřské zemi, popřípadě si mateřská země účtuje vysokou cenu za inseminaci nebo pacienti nesplňují očekávané podmínky pro poskytnutí inseminace (vyšší věk, ženy bez partnera, lesbické páry). (Ostró et al., 2009, s. 196) Na lesbické páry se orientují v Belgii, Finsku, Velké Británii. Například v Belgii berou lesbické partnerky jako rodinu, která má právo reprodukovat děti. Nevýhody u této inseminace je časová náročnost, vysoká nákladovost a nízká garance úspěchu početí. K výhodám patří anonymita dárce, pečlivý výběr dárce. (Nedbálková, 2011, s. 71-72)

c) Surogátní mateřství

Konečně se dostáváme k biologické metodě, kterou mohou využít i mužské páry. Jedná se o institut náhradního mateřství. Je to proces, při kterém embryo biologických rodičů donosí náhradní matka, následně porodí a vzdá se rodičovských práv ve prospěch rodičů biologických, poskytující oocyt nebo sperma. V ČR zatím neexistuje legislativa, právně ošetřující tento institut. Tím pádem podle Listiny základních práv a svobod funguje známé pravidlo: „Každý může činit, co není zákonem zakázáno.“ (Ostró et al., 2009, s. 161-164) V zákoně je pouze uvedeno, že matkou dítěte je žena, která dítě porodila. Poté se dále zákon zmiňuje o možnosti matky, poskytnout své dítě k adopci a tím se vzdát svých rodičovských práv. V zemích, kde je surogátní mateřství povoleno, vládnou přísné regule. Procedura je určena pouze pro manželské páry, pár musí splňovat podmínku neplodnosti. Náhradní mateřství je provázáno silnými citovými projevy ze strany matky nosičky, ale i ze strany potencionálních rodičů. Do poslední chvíle se může náhradní matka rozhodnout, že si dítě ponechá ve své péči, neboť se nedokáže rozloučit s donošeným dítětem. Tento okamžik je stresující především pro potencionální rodinu, těšící se na potomka. (Polášková, 2009, s. 60)

Lesbické páry mohou náhradní mateřství využít zejména v případě, kdy chtějí mít k dítěti obě blízký vztah. Jedna žena z lesbického páru daruje svůj oocyt, který je následně oplodněn. Poté je oocyt vpraven do druhé ženy. Tato druhá lesbická žena dítě donosí a následně porodí. Biologicky provázané s narozeným dítětem jsou obě lesbické matky, což přispívá k vřelému vztahu obou žen k dítěti. (Polášková, 2009, s. 60)

To o biologické provázanosti mezi gay páry nemůže být řeč, neboť pouze jeden z gay páru může být opravdovým biologickým otcem. Biologický gay otec daruje sperma, oplodňující oocyt náhradní matky. Pro lepší představu uvádím příběh jedné gay rodiny, vychovávající dítě z náhradního mateřství. Mužský pár si pro náhradní mateřství vybral surogátní kancelář v Bostonu. Tato agentura zprostředkovala výběr vhodné dárcyně oocytu a náhradní matky. Po porodu nastala úředničina. Aby se mohli partneři vrátit zpět do ČR i s malým dítětem, muselo se u soudu prokázat otcovství jednoho z gayů. Na základě testů DNA byl soudem vydán rodný list, poté již návratu nestálo nic v cestě. Celá procedura vyšla na bezmála dva miliony korun českých. I přes všechna úskalí jsou gayové šťastní otcové malého dítěte. (Vaniček, 2014, [online])

4.4.3 Sdílené rodičovství

Další cestou k rodičovství pro lesbické a gay páry je sdílené rodičovství. Tato alternativní rodina funguje za přítomnosti dvou biologických rodičů a dvou sociálních rodičů. Jde o

domluvu mezi lesbickým párem a gay párem o společné domácnosti, společné výchově dítěte, popřípadě rozdělení rolí mezi účastníky „rodiny“. Institut sdíleného rodičovství není na území ČR právně ošetřen, ale v některých zemích můžeme legislativu najít. Například v Kanadě lze do rodného listu dítěte vepsat čtyři rodiče. (Procházka, 2014, s. 15-16)

Jak vlastně vzniká sdílené rodičovství? Nejčastější způsob vzniku je domluva mezi známým lesbickým a gay párem nebo uveřejnění inzerátu na webových stránkách. (Sokolová in Himl et al., 2013, s. 579)

„Ahojte, sme dve lesbičky, ktoré spolu žijú 7 rokov, a hrozne nám chýba miminko. Chceli by sme nájsť serióznny gay pár, ktorý sa bude podieľať s nami na výchove nášho dieťaťa. Sme serióznny a finančne zabezpečený pár. A preto to isté požadujeme aj od vás. Pochádzame zo Slovenska, ale už sme sa usadili v Českých Budějovicích. Veríme tomu, že naozaj nájdeme pár túžiaci po svojej rodine.“ (Nedbálková, 2011, s. 72)

Ve sdíleném rodičovství nechybí mužský ani ženský vzor, což většinou bývá jedním z hlavních argumentů proti rodičovství stejnopohlavních párů. Dítě od narození vnímá vzor mužský i ženský. Tento fakt přispívá k jeho správnému vývoji. Sdílené rodičovství dokáže zajistit dítěti stabilní, milující, finančně stabilní prostředí. Tento alternativní druh rodičovství není akceptovatelný pro mnoho lesbických i gay párů. Většina z nich si přeje potomka vychovávat v soukromí svého páru. I přes zmiňovanou skutečnost existuje v ČR několik lesbických párů, vychovávající dítě společně s gay párem. (Sokolová in Himl et al., 2013, s. 580)

4.5 Nebiologické rodičovství

Nebiologické rodičovství je jednou z cest, jak se může homosexuální jedinec stát rodičem. Pro tento účel se používá systém náhradní rodinné péče, kam patří osvojení a pěstounská péče. Tento systém náhradní rodinné péče je sice dostupný i pro stejnopohlavní páry, ale skoro ve všech případech se upřednostňují heterosexuální manželské páry. Neheterosexuálním partnerům jsou nabízeny k osvojení či pěstounské péči děti, které jsou těžko umístitelné. Většinou jsou to děti pocházející z etnických menšin, těžce handicapované, staršího věku nebo je vyžadována společná adopce sourozenců.

Ačkoliv odpůrci homosexuálního rodičovství jsou výrazně proti osvojování, pěstounství gayů a leseb. V těchto stejnopohlavních rodinách vyrůstají děti, umístěné z náhradní rodinné péče, které často vyžadují speciální péči. „Vzniká tak poněkud para-

doxni situace – děti, které kladou na výchovu ze strany rodičů největší nároky, jsou svěřovány do péče páru, který by podle mnohých odpůrců děti vůbec vychovávat neměl.“ (Polášková, 2009, s. 61)

4.5.1 Individuální adopce

Podle českého práva může o individuální adopci dítěte požádat jakýkoliv jedinec a to bez ohledu na jeho sexuální orientaci. Sexuální orientace nemůže být důvodem pro vyřazení jedince z registru čekatelů na adopci. Situace se mění v okamžiku, kdy jedinec vstoupí do registrovaného partnerství se svým partnerem. Zákon sezdáním lesbickým a gay párům odírá právo na adopci dítěte a to z důvodu, že zákon o registrovaném partnerství zakazuje nejen adopci individuální, ale i společnou. Tato nelogická právní úprava je homosexuálními páry označována za diskriminační, neboť právo na individuální adopci trvá před vznikem registrovaného partnerství i po zániku registrovaného partnerství. Podle tohoto komentáře je pro homosexuální jedince výhodnější zůstat v nesezdaném partnerství. (Beňová, 2007, s. 32-33)

4.5.2 Společná adopce

V podmínkách ČR mohou o společnou adopci požádat výhradně manželé. Společná adopce je stejnopohlavním párům umožněna například v Belgii, Švédsku, Velké Británii. (Beňová, 2007, s. 33)

4.5.3 Právo adoptovat dítě své partnerky či partnera

Jak již bylo zmiňováno dříve, právo osvojit si dítě partnerky či partnera je v ČR zatím nemožné, i když připravený návrh na novelizaci zákona o registrovaném partnerství s tímto právem do budoucnosti počítá.

Základní problém nastává se skončením partnerství, ať už konec zapříčiní smrt biologického rodiče nebo rozpad partnerství. Při úmrtí biologického rodiče může dojít k situaci, kdy bude dítě odejmuto ze svého rodinného prostředí a od svého sociálního rodiče. Tento sociální rodič nemá na dítě žádné právo, přestože jej společně vychovával ve společné domácnosti s biologickým rodičem. Soud může dítě přidělit do výchovy osobě, jenž patří do rodiny biologického rodiče. Další problém může nastat při rozpadu partnerství. Biologický rodič nemusí povolit sociálnímu rodiči návštěvy dítěte. Naopak při úmrtí

sociálního rodiče nemá dítě nárok na dědictví ze zákona. Nárok na dědictví má pouze v případě, že sociální rodič sepsal před svou smrtí závěť.

Mezi země umožňující osvojení dítěte partnera či partnerky patří Belgie, Dánsko, Velká Británie a další. (Beňová, 2007, s. 33-34)

4.5.4 Svěření dítěte do pěstounské péče

Možnou cestou k neheterosexuálnímu rodičovství je pěstounská péče. O pěstounství si mohou zažádat lesby a gayové, přestože uzavřeli registrované partnerství. Pěstouny se stávají gayové a lesby pouze individuálně. K individuálnímu pěstounství je nutný souhlas druhého partnera či partnerky, pokud pár žije v registrovaném partnerství. Společné pěstounství homosexuálů je dovoleno pouze v Belgii, Francii, Norsku a v dalších zemích. (Beňová, 2007, s. 34)

U této problematiky uvádím reálný příklad, kdy na území ČR byly svěřeny dvě handicapované děti z dětského domova do individuální pěstounské péče. Pěstouny těchto dětí se stali dva gayové, žijící v registrovaném partnerství. Jedná se o historicky první případ svého druhu. Obdobných případů, kdy gayové vychovávají výhradně jedno dítě v individuální pěstounské péči, je několik. Ale dvě děti v péči gayů, v rámci individuální pěstounské péče, nebyly zaznamenány.

Tito dva homosexuální otcové nejprve podali žádost, poté bylo posuzováno jejich rodinné prostředí. Prošli několika psychologickými testy a absolvovali školení. Na první dítě čekali dva a půl roku, než jim bylo svěřeno do individuální pěstounské péče. Díky vícečetným vývojovým vadám dětí a skoro nemožnému umístění do jiné náhradní rodiny, se poradní sbor ministerstva práce a sociálních věcí rozhodl, že se homosexuálové stanou pěstouny těchto dětí. Ačkoliv jsou náhradními rodiči dva otcové, mohou být pro handicapované děti přínosem v oblasti citové, sociální, kognitivní. Nejdůležitější je, že děti nezůstanou za zdmi dětského domova. V tomto případě došlo k naplnění nejlepšího zájmu dětí. (Vondráček, 2014, [online])

4.6 Obavy z homoparentality

Vzhledem k tomu, že cesty neheterosexuálních párů k vysněnému dítěti bývají poměrně komplikované, pozorujeme v homoparentálních rodinách zdvojnásobenou dávku lásky, vyšší míru tolerance a otevřenosti vůči odlišnosti, dobře promyšlenou výchovu. Homo-

parentální rodiny se snaží reprezentovat jako fungující rodiny, kladou důraz na kvalitu vztahů mezi svými členy. Naopak mají strach z rozpadu rodiny, který vnímají nejen jako osobní neúspěch, ale jako neúspěch celé menšinové komunity, kterou reprezentují. (Polášková in Rašticová, 2011, s. 157) I přes zmíněné kladné skutečnosti, které homoparentální rodina přináší, existují obavy společnosti z homoparentality. Většinou plynou tyto obavy z neznalosti a předsudků. V následující části jsou vybrány nejčastější argumenty proti homoparentální rodině.

4.6.1 Obava z odlišné sexuální orientace dítěte

Mezi nejčastější obavy ze strany společnosti patří obava z odlišné sexuální orientace dítěte, vychovávaného ve stejnopohlavní rodině. Žádný z výzkumů nepotvrdil vyšší četnost případů homosexuality u dětí, jež vyrůstaly v homoparentální rodině. „Tak jako se v „heterosexuální“ rodině nenaučí všechny děti být heterosexuální, i počet homosexuálních dětí v rodinách homoparentální odpovídá běžné statistice.“ (Stejná rodina, 2014, [online]) většinou případů, děti pocházející z lesbických a gay rodin, navazují kontakty s heterosexuálními protějšky, ztotožňují se s heterosexuální orientací a v budoucnosti vytváří heterosexuální partnerské svazky. (Nedbálková in Lišková, 2002, s. 99)

Jediné co si děti vyrůstající v homoparentální rodině připouští mnohem častěji je, že by jejich orientace nemusela být pouze heterosexuální, ale i homosexuální. Ovšem zároveň musíme konstatovat, že sexuální orientace rodičů nezvyšuje pravděpodobnost homosexuality jejich dětí. Předpoklady k sexuální orientaci se vytváří během prenatálního vývoje. (Janošová, 2008, s. 193) Také se uvádí informace, související s častějším výskytem homosexuality u jedinců, jejichž rodina byla rozvrácená, popřípadě jeden z rodičů praktikal tvrdou výchovu nebo v jedinci nebudil obdiv z jiných příčin. (Pondělíčková-Mašlová, Raboch, 2005, s. 157)

4.6.2 Obava z absence ženských a mužských vzorů

Další namířený argument proti homoparentální rodině se týká nepřítomnosti ženské nebo mužské role. Odpůrci se bojí o zdravý vývoj sexuální orientace dětí, neboť v rodině jsou zastoupeny pouze ženské nebo mužské vzorce chování. Domnívají se, že absence opačného pohlaví může narušit genderovou příslušnost dítěte. Tato obava odpůrců se opět ve výzkumu nepotvrdila. Děti z homosexuálních a heterosexuálních rodin se ztotožňovaly se svým biologickým pohlavím. Děti se od sebe nelišily ani v oblasti oblékání, preferovaly

podobná budoucí povolání a rozdělovaly role v domácnosti podobně jako děti z heterosexuálních rodin. (Nedbálková in Lišková, 2002, s. 98) odlišný

Ve prospěch homosexuálů hovoří psychologické výzkumy, které povyšují kvalitu vztahu nad druh vztahu. Pokud tedy rodina poskytne dítěti kvalitní, láskyplný vztah bez hádek, nemusí být dále řešeno, zda dítě pochází z jednopohlavní rodiny nebo z heterosexuální rodiny. (Kimplová, 2008, s. 43)

Argument může být i trochu nelogický, neboť v systému náhradní rodinné péče existují druhy zařízení, neposkytující ženské i mužské vzorce chování. Například v dětských domovech a SOS vesničkách převládají ženské vzory (tety). I v běžném životě se můžeme setkat s neúplnou rodinou, kde dítě vychovává pouze matka nebo pouze otec. Lesbické a gay rodiny o tomto argumentu dobře vědí. Snaží se o zajištění různých vzorů, ať ze strany rodiny (babička, dědeček, strýc, teta a další) či přátel, dětí. (Mallon, 2004, s. 13)

4.6.3 Obava z prospívání dítěte z g/l rodin

Z mnoha studií se tato obava nepotvrdila. Gayové a lesby jsou stejně dobrými rodiči jako heterosexuálně orientovaní jedinci, ne-li lepšími. Podle studie Kalifornské univerzity se dětem, narozeným v lesbických rodinách, daří lépe ve škole a jsou méně agresivní oproti dětem z heterosexuálních rodin. (Procházka, 2014, s. 16) Stejná skutečnost byla potvrzena i u gay rodin. „Výzkumy potvrzují, že děti gay rodičů jsou emočně prosperující, sociálně přizpůsobené a ve vzdělání a sociálním kontaktu přinejmenším tak úspěšné jako děti heterosexuálů.“ (Nedbálková in Lišková, 2002, s. 99-100)

Další výzkumy poukázaly na skutečnosti, které se vážou k dcerám lesbických matek. Dcery se oblékaly a hrály méně obvyklým způsobem, než je předurčen pro tradiční děvčata. Vybíraly si genderově netradiční povolání. Chlapci vykazovali menší míru agresivity a více projevovali emoce. Děti si hrály s vrstevníky stejného i opačného pohlaví, zatímco děti z heterosexuálních rodin preferovaly vztahy se stejnopohlavními jedinci. (Nedbálková in Lišková, 2002, s. 100)

4.6.4 Obava ze šikany dítěte

Děti z jednopohlavní rodiny nejsou nijak znevýhodněné oproti vrstevníkům. Dokonce se jim v kolektivu daří a jsou oblíbené. „Ve skutečnosti jedinou opravdovou nevýhodou, které čelí, jsou neuvědomělé stereotypy, zbytečné předsudky a neomluvitelná diskriminace.“

(Procházka, 2014, s. 19) Tyto skutečnosti vyvolávají sami homofobní lidé. Nepoškozují tím pouze jedince s odlišnou sexuální orientací, ale především jejich děti, které jsou na základě okolní nesnášenlivosti vystaveny různým druhům šikany.

Nejdůležitějším krokem v prevenci proti šikaně dítěte z jednopohlavní rodiny je výběr vhodné školy s učiteli, kteří nejsou homofobní a přistupují ke všem dětem bez ohledu na jinakost rodinného prostředí. Dalším prevenčním krokem je zavedení alternativních rodinných složení do osnov škol. Děti se učí pouze základnímu modelu tradiční rodiny. S ostatními rodinnými modely nejsou seznámeny, což může vést k jejich neakceptaci a následné šikaně dětí z homoparentální rodiny. (Janošová, 2008, s. 194-195)

Obava ze šikany dítěte pocházejícího z netypického rodinného prostředí je na místě. Ovšem děti jsou šikanovány i z mnoha dalších důvodů, například dítě je příliš chytré, hloupé, brýlaté, jiné národnosti, tlusté. Označit tuto obavu za problém homoparentálních rodin je nepatřičné. (Stejná rodina, 2014, [online])

4.6.5 Obava ze zneužívání dítěte

Obava ze zneužívání dítěte nebyla podložena výzkumem, který by hovořil o častějším zneužívání dětí v jednopohlavních rodinách. Naopak výsledky výzkumu neprokázaly vyšší pravděpodobnost výskytu zneužívání dětí v těchto rodinách. (Nedbálková in Lišková, 2002, s. 99)

Shrnutí kapitoly

Mezi další zaznívající argumenty proti homoparentálním rodinám patří neschopnost plodit děti přirozeným způsobem. Nemožnost dítěte plnit roli v heterosexuálním svazku z důvodu absence heterosexuálního modelu soužití. Posledním argumentem je, že dítě potřebuje biologickou matku. (Stejná rodina, 2014, [online])

Vzhledem k tomu, že žádný z výzkumů nepotvrdil narušení dítěte, pocházejícího z homoparentální rodiny, měly by být rodičovská práva gayů a leseb podpořeny i na území České republiky. Vždyť pro dítě je nejdůležitější láskyplný domov s milujícími rodiči bez ohledu na jejich sexuální orientaci. Pokud dítěti dokáží poskytnout řádnou výchovu a péči, rodičovská práva jim náleží.

5 RODIČOVSKÁ PRÁVA HOMOSEXUÁLŮ V EVROPĚ

Evropské země nemají společnou legislativu. Každá země se řídí dle svých zákonů. Shodu nenalezneme ani v oblasti, týkající se práv homosexuálů. Evropské smlouvy nenařizují jednotlivým zemím přijetí právních úprav, které by hovořily o schválení registrovaného partnerství, jednopohlavního manželství nebo o adopci dětí stejnopohlavními partnery. Záleží tedy na povaze jednotlivých zemí, zda povolí zmíněné instituty a procesy. Evropský soud pro lidská práva řeší pouze individuální případy, kdy dochází k diskriminaci nebo je ohrožen nejlepší zájem dítěte.

Vzhledem k nekonzistentnosti postojů evropských států k této problematice, existují státy, které se zaměřují na rovné postavení homosexuálů vůči heterosexuálům. Snaží se o novelizace zákonů, prosazují právní úpravy, ulehčující život neheterosexuálním párům v dané společnosti. K největším projevům tolerance, vůči jedincům s odlišnou sexuální orientací, patří založení institutu manželství pro jednopohlavní páry, povolení individuálních a společných adopcí. K takovým zemím se řadí Belgie, Dánsko, Francie, Island, Lucembursko, Nizozemsko, Norsko, Slovinsko, Spojené království, Španělsko, Švédsko a následovat je bude Finsko v roce 2017. Naopak nejméně příznivé podmínky pro jedince s odlišnou sexuální orientací kolují v Rusku, Albánii, Bělorusku, Kypru, Bělorusku, Ukrajině, Turecku, Srbsku, Slovensku, Řecku, Rumunsku, Polsku, Moldavsku, Makedonii, Lotyšsku, Litvě, Itálii, Bulharsku, Bosně a Hercegovině, Černé Hoře, Monaku.

Dle výše uvedeného členění můžeme konstatovat, že nejlépe se homosexuálům žije v západní a severní Evropě. Naopak nejhorší podmínky musí neheterosexuální jedinci snášet ve střední, jižní a východní Evropě. Pro lepší představu zařazuju pár vybraných zemí s detailnějším popisem. Všechny následující informace jsou čerpány z webových stránek organizace ILGA EUROPE, která se zasazuje za lidská práva a rovnost LGBTI lidí na evropské úrovni.

5.1 Dánsko

Dánsko můžeme označit jako novátorskou zemi ve vztahu k homosexuálům. Její zákonodárci jako první zlegalizovali homosexualitu, již v roce 1930. Prvenství jí náleží také v založení institutu registrovaného partnerství. Zákon byl přijat v roce 1989 a RP bylo postaveno na úroveň manželství s výjimkou adopce dítěte, které není jednoho z partnerů. Pro Dánsko to byl velký den, neboť homosexuálové mohli adoptovat dítě svého partne-

ra/partnerky a stali se tak zákonnými rodiči dětí, které ve stejnopohlavních rodinách vyrůstaly. Svazky homosexuálů byly na stejné úrovni jako svazky heterosexuálů. Homosexuálové se museli obejít pouze bez práva na adopci a práva na umělé oplodnění. Právo na umělé oplodnění získaly lesbické ženy v roce 2006 a právo na adopci získali homosexuálové v roce 2009. Posledním významným rokem pro homosexuály byl rok 2012, kdy byl zákon o registrovaném partnerství nahrazen zákonem o stejnopohlavním manželství. Od tohoto roku mohou sňatky neheterosexuálních jedinců probíhat v kostele. Rodičovská práva v Dánsku jsou stejná jak pro heterosexuály, tak pro homosexuály. (Ilga Europe, 2011-2015, [online])

Tabulka 1 – Rodičovská práva v Dánsku

	Joint adoption	Second parent adoption	Automatic co-parent recognition	Medically assisted insemination (couples)	Medically assisted insemination (singles)
Same-sex couples are entitled to	yes	yes	yes	yes	yes

5.2 Nizozemsko

Nizozemsko bylo označeno jako nejtolerantnější země vůči homosexuální menšině. V této zemi se žije neheterosexuálním jedincům nejlépe. Pouze 10% obyvatel Nizozemska stále nepřijímají homosexualitu.

Od roku 1979 bylo uznáno soužití osob stejného pohlaví. Těmto párům byla udělena některá práva a povinnosti. První právní úprava týkající se registrovaného partnerství byla přijata v roce 1997. Homosexuální páry získaly stejná práva a povinnosti jako institut manželství, vyjma práv rodičovských. O pár let později, v roce 2001, zákonodárci schválili zákon, umožňující uzavření manželství nejen heterosexuálním párům, ale i stejnopohlavním párům. Lesby a gayové tak získali rodičovská práva, jež jsou shodné s rodičovskými právy heterosexuálních párů. Nizozemsko se stalo první zemí na světě, povolující manželství jednopohlavním párům s plnými rodičovskými právy. Lesbické ženy mají přístup

k umělému oplodnění a institut náhradního mateřství není právně upraven. Jediné co zákon nepovoluje, jsou mezinárodní adopce. (Ilga Europe, 2011-2015, [online])

Tabulka 2 – Rodičovská práva v Nizozemsku

	Joint adoption	Second parent adoption	Automatic co-parent recognition	Medically assisted insemination (couples)	Medically assisted insemination (singles)
Same-sex couples are entitled to	yes	yes	yes	yes	yes

5.3 Německo

V historii Německa nalezneme nesnášenlivost k jedincům s odlišnou sexuální orientací především v době nacismu, kdy byli homosexuálové pronásledováni a vězněni v koncentračních táborech. Hitler je považoval za nepřátele národa. Situace se ovšem změnila a tolerance vůči homosexuálním jedincům vzrostla v celém Německu. Registrovaná partnerství se mohou v Německu uzavírat od roku 2001, jsou respektována v mnoha oblastech práva. Stejnopohlavní manželství nelze uzavírat. Rodičovská práva jsou neheterosexuálním partnerům přiznána menší, než v předešlých dvou státech. Od ledna roku 2005 nabyl účinnosti zákon, povolující osvojení biologického dítěte jednoho z partnerů, druhým partnerem. K posílení rodičovských práv došlo teprve nedávno, kdy německý Ústavní soud povolil osvojení i nevlastního dítěte homosexuálního partnera. K tomuto posílení rodičovských práv došlo v roce 2013. Tento krok byl učiněn na základě právní výzvy od ženy, jež adoptovala bulharskou holčičku. Když chtěla holčičku adoptovat její partnerka, nastal problém, který vyřešila nová právní úprava zákona o registrovaném partnerství. V Německu není povolena společná adopce stejnopohlavním partnerům. Umělé oplodnění žádný zákon nezakazuje, záleží na rozhodnutí kliniky. Institut náhradního mateřství není právně upraven. (Ilga Europe, 2011-2015, [online])

Tabulka 3 – Rodičovská práva v Německu

	Joint adoption	Second parent adoption	Automatic co-parent recognition	Medically assisted insemination (couples)	Medically assisted insemination (singles)
Same-sex couples are entitled to	no	Yes	no	no	yes

5.4 Velká Británie

Velká Británie je jednou z nejliberálnějších zemí v Evropě. Velice důkladně řeší otázky homofobie a je zastánkyní rovných práv. Bojuje proti homofobii na školách prostřednictvím různých opatření. Zároveň zavedla rovná manželství pro homosexuály.

Ve Velké Británii lze institut registrovaného partnerství, mezi osobami stejného pohlaví, založit od roku 2005. Jednopohlavní manželství bylo schváleno na území Anglie a Walesu v červenci 2013, zatímco na území Skotska došlo k povolení uzavírání sňatků v únoru 2014. Páry stejného pohlaví mohou převést jejich registrované partnerství na manželství od prosince 2014. Severní Irsko možnost uzavření jednopohlavních manželství zatím neumožňuje. Zůstává tak poslední částí Spojeného království, kde není stejnopohlavní manželství povoleno zákonem. Od roku 2005 lze adoptovat dítě stejnopohlavním párem. Adoptace může být individuální nebo společná. Skotsko umožnilo homoparentální osvojení v roce 2009. O čtyři roky později povolilo adoptace i Severní Irsko. Lesbické ženy mají přístup k umělému oplodnění. (Ilga Europe, 2011-2015, [online])

Tabulka 4 – Rodičovská práva ve Velké Británii

	Joint adoption	Second parent adoption	Automatic co-parent recognition	Medically assisted insemination (couples)	Medically assisted insemination (singles)

Same-sex couples are entitled to	yes	Yes	yes	yes	yes
----------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----

5.5 Francie

Francie patří k zemím, kde jsou práva homosexuálů respektována. Od roku 1999 mohou homosexuální partneři uzavírat občanský pakt solidarity, podobající se institutu registrovaného partnerství s omezenými právy, oproti institutu manželství. Legalizace manželství mezi osobami stejného pohlaví proběhla v roce 2013. Francie se tak stala devátou evropskou zemí, umožňující sňatek stejnopohlavních partnerů. Od roku 2013 jsou na území Francie povoleny společné adopce dětí. Podle průzkumu z roku 2014, využilo možnost adopcí pouze několik desítek stejnopohlavních párů. Práva na umělé oplodnění byly ponechány pouze heterosexuálním párům, i když předchozí právní úprava počítala s možností umělého oplodnění i pro homosexuální páry. Tento dodatek byl odstraněn z důvodu nepřátelského postoje opozice, která by bránila ve schválení zákona. Náhradní mateřství zůstává ilegální na francouzském území. (Ilga Europe, 2011-2015, [online])

Tabulka 5 – Rodičovská práva ve Francii

	Joint adoption	Second parent adoption	Automatic co-parent recognition	Medically assisted insemination (couples)	Medically assisted insemination (singles)
Same-sex couples are entitled to	yes	Yes	no	no	no

5.6 Rusko

V Rusku je na homosexualitu nazíráno negativně. Většina společnosti je homofobní, homosexualitu odsuzuje a nejraději by homosexuální jedince trestala. Gayům a lesbám se na

území Ruska žije nejhůře ze všech států Evropy. Dochází k častým slovním a fyzickým napadením. Zveřejněná anketa v roce 2014 měla za úkol odhalit postoje respondentů vůči lesbickým a gay párům. 78 % respondentů považovalo lesbické páry za nežádoucí. V neprospěch gay párů hovořilo 82 % respondentů. Číselné údaje odrážejí hluboce zakořeněné a rozsáhlé anti-homosexuální cítění.

Rusko diskriminuje jedince s odlišnou sexuální orientací. Odmítá zavedení jakýchkoliv právních úprav, podporující stejnopohlavní páry. Neexistuje žádný institut registrovaného partnerství nebo manželství. Naopak ruská vláda přijala v roce 2013 kontroverzní zákon o zákazu propagace netradičních vztahů mezi dětmi a mladistvými. Homosexuální aktivisté podali proti tomuto zákonu stížnost k ruskému Ústavnímu soudu. Ruský Ústavní soud rozhodl, že kontroverzní zákon zakazující propagandu netradičních sexuálních vztahů mezi nezletilými, není v rozporu s Ústavou. Tento zákon pobouřil ostatní země EU, zatímco na území Ruska je tento zákon vítán a těší se oblibě. Úřady na ochranu lidských práv označily tento zákon jako vysoce diskriminační a ostře jej kritizují. Uvádí, že zákon omezuje svobodu projevu a je součástí širšího zásahu proti homosexuální komunitě v Rusku.

V Rusku žije 6 % homosexuálů, třetina z nich má děti. Rodičovství homosexuálů není vnímáno pozitivně. Dokonce vznikl návrh zákona, navrhuující odizolování homosexuálů od svých dětí. Tento návrh hovořil o odejmutí rodičovských práv všem rodičům, u kterých by se prokázala odlišná sexuální orientace. Návrh zákona byl zamítnut, přesto se musí mít homoparentální rodiny na pozoru. Adopční práva má jednatel bez ohledu na jeho sexuální orientaci. Ruské děti může adoptovat homosexuální pár ze zahraničí, pokud v jeho zemi nejsou schváleny homosexuální sňatky. (Ilga Europe, 2011-2015, [online])

Tabulka 6 – Rodičovská práva v Rusku

	Joint adoption	Second parent adoption	Automatic co-parent recognition	Medically assisted insemination (couples)	Medically assisted insemination (singles)
Same-sex couples are entitled to	no	No	no	no	yes

5.7 Evropa versus svět

Afrika

Afrika je nejméně přátelským kontinentem k jedincům s odlišnou sexuální orientací. Jedinou zemí, kde se můžou homosexuálové cítit v bezpečí je Jihoafrická republika. Stejnopohlavní styk byl legalizován v roce 1994. O dva roky později bylo schváleno stejnopohlavní soužití. Roku 2002 bylo povoleno homoparentální rodičovství a od roku 2006 mohou stejnopohlavní páry uzavírat manželství. (Homo-domov, 2006, [online])

Pro většinu afrických zemí je homosexualita ilegální a trestná. Například v Ugandě hrozí za projev homosexuality doživotní vězení. V Nigérii může být použit trest v podobě ukamenování. S nejhorším trestem smrti se můžete potkat například v Súdánu. (Šubrtová, 2014, [online])

Severní a Jižní Amerika

V Kanadě je zakázána diskriminace z důvodu odlišné sexuální orientace. Je povoleno stejnopohlavní soužití, manželství i homoparentální osvojení. USA se skládá z unijních států, mající vlastní zákony. Některé státy USA přiznávají homosexuálům stejná práva jako heterosexuálům, včetně práv adopčních. Ale například na Floridě existuje zákon proti sodomii. Uruguay, Brazílie, Argentina patří k nejtolerantnějším zemím v souvislosti s homosexuálními jedinci. (Homo-domov, 2006, [online]) Naopak nejhomofobnějším místem je Jamajka. Násilné útoky namířené proti homosexuálům jsou zde na denním pořádku. Podle zákona může být projev mužské homosexuality trestán odnětím svobody na 10 let. Ženská homosexualita trestná není. (Šubrtová, 2014, [online])

Asie

V části Asie přetrvávají tvrdé tresty za projevy homosexuality. Nejtvrdší trest se nachází na území Afganistánu. Homosexuálnímu jedinci hrozí pohřbení zaživa nebo smrtící pád. V Bhútánu hrozí neheterosexuálnímu jedinci doživotní vězení, v Bruneji pokuta nebo 10 let vězení, v Íránu trest smrti. Japonsko, Čína, Korea přímo homosexualitu nezakazují, ale zároveň ji nepodporují. (Homo-domov, 2006, [online])

Austrálie a Oceánie

V žádné zemi není homosexualita výslovně zakázána, fungují zde antidiskriminační zákony. Nejpříznivější místo pro homosexuální páry je Tasmánie, kde lze uzavírat registrovaná partnerství se všemi právy, jež mají i neheterosexuální páry. Dalším přátelským místem pro tuto komunitu je Nový Zéland. Stejnopohlavní manželství lze uzavřít od roku 2013, stejně tak lze od tohoto roku provést homoparentální osvojení. (Homo-domov, 2006, [online])

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 METODIKA PRŮZKUMU, CÍL PRŮZKUMU, VLASTNÍ DOTAZNÍK

V praktické části jsem za pomoci dotazníku zkoumala postavení české společnosti k rodičovským právům neheterosexuálních partnerů. Výzkum je doplněn o kazuistiku dvou lesbických párů a jednoho gay páru.

Prostřednictvím dotazníku (viz. Příloha č. 1) byly zjišťovány názory respondentů na novou právní úpravu, týkající se registrovaného partnerství. Dále bylo zkoumáno, zda by respondenti posílili rodičovská práva homosexuálních párů na území České republiky a zdali mají strach o děti pocházející z homoparentálních rodin. Dílčí otázkou byla preference homoparentální rodiny nebo ústavních zařízení.

Statistické údaje

Dle zveřejněných statistických údajů z Českého statistického úřadu se na území České republiky nachází v registrovaných párech 46 závislých dětí. V neregistrovaných jednopohlavních párech se nalézá 879 dětí. ČSÚ upozorňuje, že statistika není úplná, neboť mnoho jednopohlavních domácností se k odlišné sexuální orientaci nehlásí. Od roku 2006 bylo uzavřeno 1929 registrovaných partnerství.

Ke splnění cíle průzkumu jsem zvolila kvantitativní metodu ve formě dotazníku. Celkem bylo osloveno 100 respondentů pomocí elektronického dotazníku bez ohledu na věk či sexuální orientaci.

Dotazník obsahuje 15 otázek na téma rodičovská práva neheterosexuálních partnerů. První čtyři otázky se týkají přímo profilů respondentů (pohlaví, věk, sexuální orientace, vzdělání). Dalších pět otázek se vztahovalo k názorům respondentů vůči nové právní úpravě a posílení rodičovských práv. Zazněla i otázka, zda je pro dítě lepší homoparentální rodina nebo ústavní péče. Poslední otázky zjišťovaly názory respondentů na výchovu dětí v homoparentální rodině. V dotazníku byly výzkumné otázky formulované jako uzavřené. Respondent si mohl vybrat ze dvou nebo více alternativních odpovědí a odpověď vyznačit.

6.1 Stanovení hypotéz

H – Předpokládám, že česká společnost zaujímá kladný postoj k homosexuálnímu rodičovství.

H1 - Předpokládám, že česká společnost má kladný postoj k posílení rodičovských práv homosexuálů.

H2 – Předpokládám, že česká společnost preferuje homoparentální rodiny před ústavní péčí.

H3 – Předpokládám, že česká společnost má obavy o děti, žijící v homoparentální rodině.

6.2 Analýza získaných výsledků, prezentace

Jednotlivé odpovědi byly získány od respondentů za pomoci elektronického dotazníku, který byl rozmístěn na různých serverech. Všechny odpovědi byly zpracovány do přehledných tabulek a grafů, které naleznete níže.

Otázka č. 1: Jakého jste pohlaví?

Dotazník vyplnilo 100 lidí, z toho 63 bylo ženského pohlaví a 37 mužského pohlaví.

Tabulka 7 – Pohlaví respondentů

Celkem respondentů	100
Žen	63
Mužů	37

Graf 1 – Pohlaví respondentů.

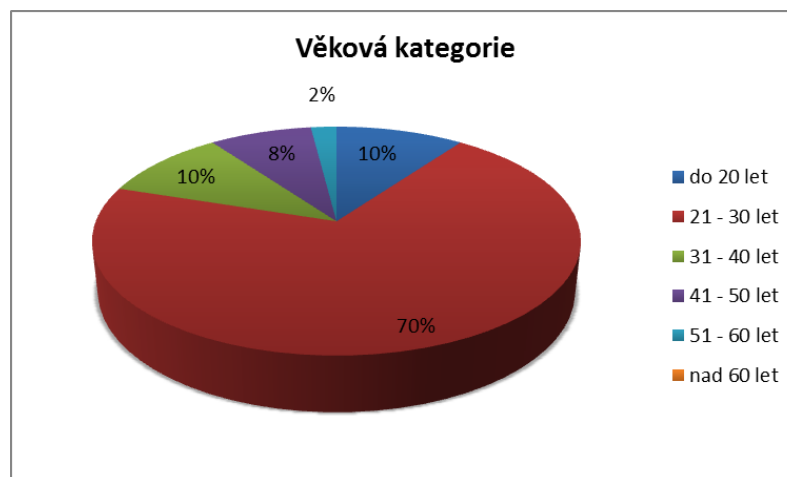

Otázka č. 2: Zařad'te se prosím do Vaší věkové kategorie:

Respondenti se zařazovali do 6 věkových kategorií. Nejvíce dotazovaných se nalézá ve věkové kategorii 21 – 30 let neboli v rané dospělosti. Dotazník nám tedy bude zobrazovat především jejich názory na rodičovská práva neheterosexuálních partnerů. Nejméně početnou skupinou jsou respondenti starší 50 let.

Tabulka 8 – Věková kategorie

Věková kategorie	
do 20 let	10
21 – 30 let	70
31 – 40 let	10
41 – 50 let	8
51 – 60 let	2
nad 60 let	0

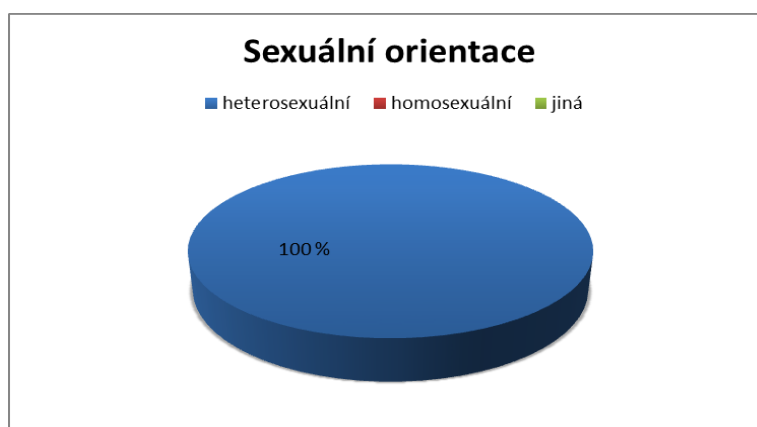
*Graf 2 – Věková kategorie respondentů.***Otázka č. 3: Jaká je Vaše sexuální orientace?**

Tuto otázku zodpovědělo 100 heterosexuálně orientovaných osob. Žádný z respondentů nebyl orientován jinak, než heterosexuálně.

Tabulka 9 – Sexuální orientace

Jaká je Vaše sexuální orientace?	
Heterosexuální	100
Homosexuální	0
Jiná	0

Graf 3 – Sexuální orientace respondentů.

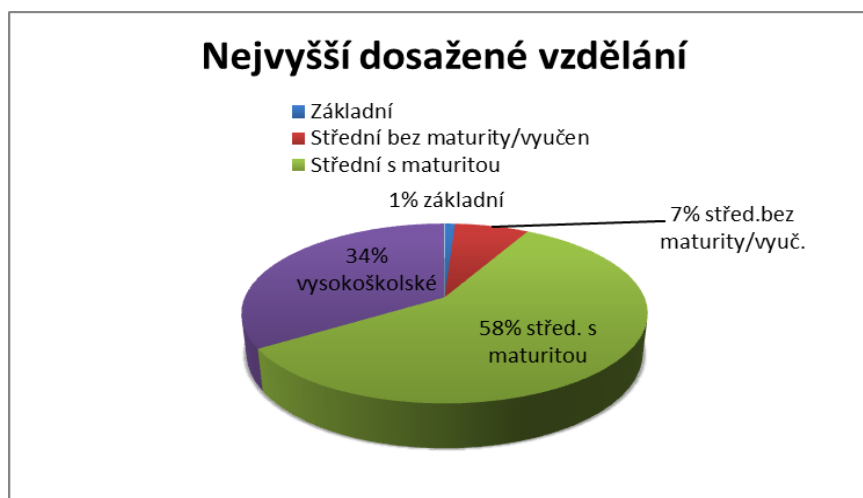
Otázka č. 4: Uveďte Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

Dotazník vyplnilo 58 respondentů s úplným středoškolským vzděláním, zakončeným maturitní zkouškou. V úvahu musíme brát, že někteří respondenti pokračují ve studiu vysokoškolském. V době šetření však vysokou školu nedokončili. Druhou nejpočetnější skupinu tvoří vysokoškolsky vzdělaní respondenti.

Tabulka 10 – Nejvyšší dosažené vzdělání

Uveďte Vaše nejvyšší dosažené vzdělání	
Základní	1
Střední bez maturity/vyučen	7
Střední s maturitou	58
Vysokoškolské	34

Graf 4 – Dosažené vzdělání respondentů.

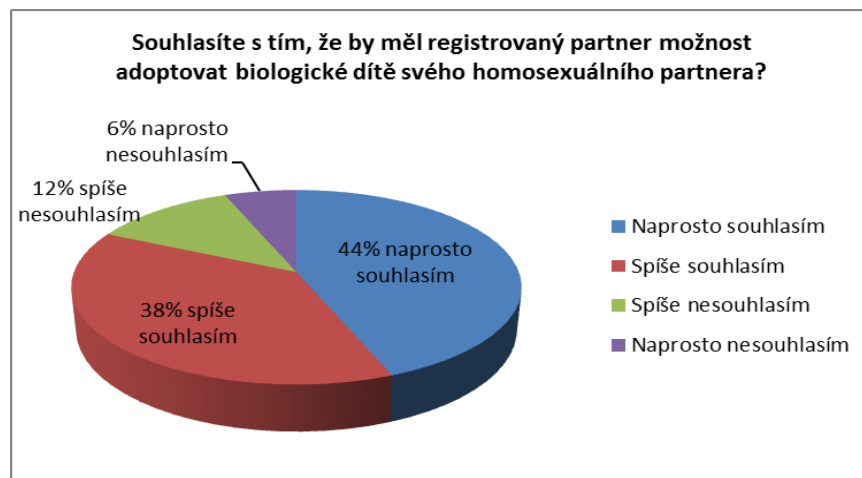
Otázka č. 5: Souhlasíte s tím, že by měl registrovaný partner možnost adoptovat biologické dítě svého homosexuálního partnera?

Tato otázka byla kladena respondentům s následující poznámkou: *V České republice partneři a partnerky ve stejnopohlavních svazcích právo adoptovat dítě partnerky či partnera nemají.* Na základě této otázky a poznámky v dotazníku odpovídalo 44 respondentů ve prospěch posílení rodičovských práv homosexuálních párů. Dalších 38 respondentů spíše souhlasilo s tímto návrhem na posílení rodičovských práv. 12 respondentů se vyjádřilo v neprospěch posílení rodičovských práv a 6 dotazovaných by rodičovská práva neheterosexuálních partnerů nepodpořilo. Na základě získaných dat, můžeme konstatovat, že většina respondentů by novelu zákona o registrovaném partnerství podpořila.

Tabulka 11 - Souhlasíte s tím, že by měl registrovaný partner možnost adoptovat biologické dítě svého homosexuálního partnera?

Souhlasíte s tím, že by měl registrovaný partner možnost adoptovat biologické dítě svého homosexuálního partnera?	
Naprosto souhlasím	44
Spíše souhlasím	38
Spíše nesouhlasím	12
Naprosto nesouhlasím	6

Graf 5 – Vyjadřující, zda by měl mít registrovaný partner možnost adoptovat biologické dítě svého homosexuálního partnera.

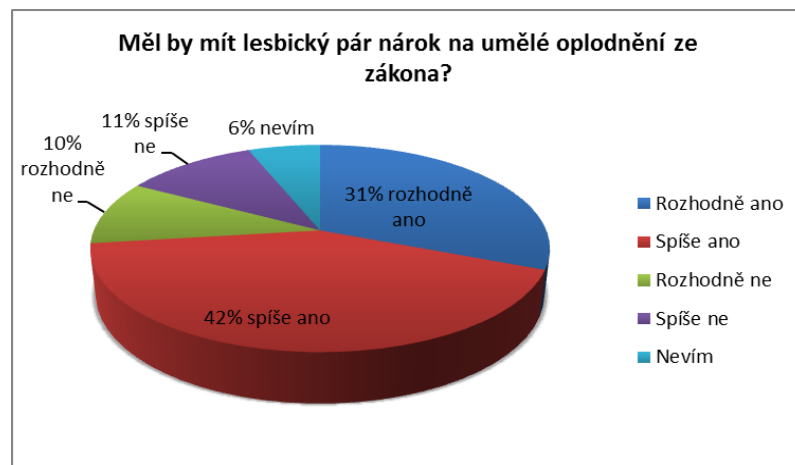
Otázka č. 6: Měl by mít lesbický pár nárok na umělé oplodnění ze zákona?

Kladný postoj zaujímají respondenti i k otázce umělého oplodnění lesbického páru. Zákon schvalující umělé oplodnění by podpořilo 73 respondentů, 6 dotazovaných nedokázalo odpovědět ve prospěch či neprospěch homosexuálních partnerů. Ostatní respondenti by rodičovská práva v této oblasti neposílili.

Tabulka 12 - Měl by mít lesbický pár nárok na umělé oplodnění ze zákona?

Měl by mít lesbický pár nárok na umělé oplodnění ze zákona?	
Rozhodně ano	31
Spíše ano	42
Rozhodně ne	10
Spíše ne	11
Nevím	6

Graf 6 – Vyjadřující, zda by měl mít lesbický pár nárok na umělé oplodnění ze zákona.

Otázka č. 7: Povolil/a byste společné adopce homosexuálním párům?

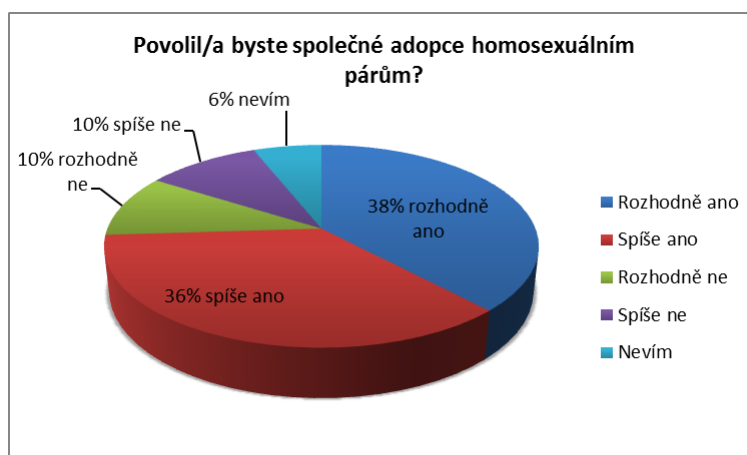
Tato otázka byla doplněna opět o následující poznámku: *Jedinci mohou o individuální adopci požádat bez ohledu na jejich sexuální orientaci. I kdyby přiznali svoji sexuální orientaci, nemohou být vyřazeni z adopčního procesu. Naopak, jakmile si o individuální adopci požádá jedinec, žijící v registrovaném partnerství, je z adopčního procesu automaticky vyloučen. Pokud stejnopohlavní partneři uvažují o založení rodiny cestou adopce, je pro ně mnohem výhodnější registrované partnerství vůbec nezakládat. Vzhledem k nelogičnosti právní úpravy, byla respondentům položena otázka o společné adopci homosexuálních párů. Pokud je povolena adopce individuální, proč by nemohla být povolena i společná adopce pro tyto páry? Společné adopce homosexuálním párům by povolilo 74 dotazovaných. Proti společné adopci se vyjádřilo 20 respondentů a 6 dotazovaných se nedokázalo vyjádřit.*

Tabulka 13 - Povolil/a byste společné adopce homosexuálním párům?

Povolil/a byste společné adopce homosexuálním párům?	
Rozhodně ano	38
Spíše ano	36
Rozhodně ne	10
Spíše ne	10
Nevím	6

Graf 7 – Vyjadřující, zda by respondenti povolili společné adopce homosexuálním párům.

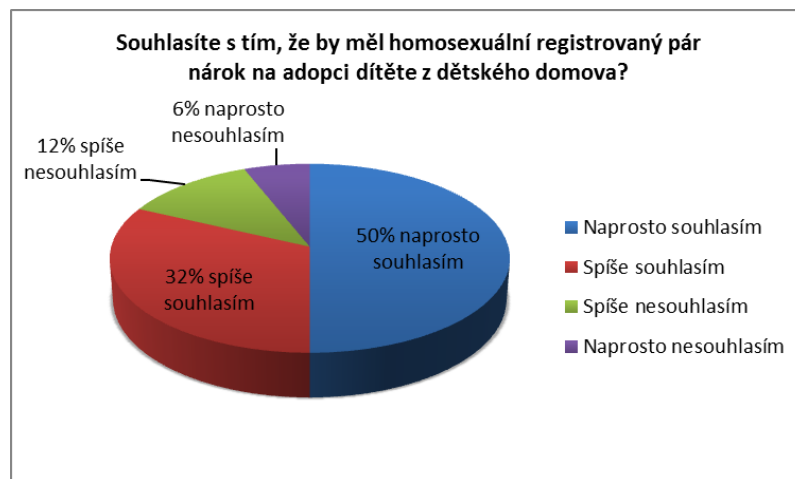
Otázka č. 8: Souhlasíte s tím, že by měl homosexuální registrovaný pár nárok na adopci dítěte z dětského domova?

Většina respondentů odpovídala ve prospěch posílení rodičovských práv registrovaných párů. Padesát z nich by rozhodně umožnilo registrovaným párům adopce z dětských domovů. Dalších 32 dotazovaných by spíše souhlasilo s těmito adopcemi. Ostatní respondenti (18) se vyjádřili v neprospěch těchto adopcí.

Tabulka 14 - Souhlasíte s tím, že by měl homosexuální registrovaný pár nárok na adopci dítěte z dětského domova?

Souhlasíte s tím, že by měl homosexuální registrovaný pár nárok na adopci dítěte z dětského domova?	
Naprosto souhlasím	50
Spíše souhlasím	32
Spíše nesouhlasím	12
Naprosto nesouhlasím	6

Graf 8 – Vyjadřující, zda respondenti souhlasí, aby měl homosexuální registrovaný pár nárok na adopci dítěte z dětského domova.

Otázka č. 9: Svěřil/a byste dítě homosexuálnímu páru do společné pěstounské péče?

Otázka v dotazníku byla doplněna o poznámku: *O pěstounství si mohou zažádat lesby a gayové, přestože uzavřeli registrované partnerství. Pěstouny se stávají gayové a lesby pouze individuálně. Společná pěstounská péče není v ČR povolena. V neprospěch homosexuálních párů odpovídalo 24 dotazovaných. Naopak ve prospěch společné pěstounské péče neheterosexuálních partnerů bylo 76 účastníků dotazníku.*

Tabulka 15 - Svěřil/a byste dítě homosexuálnímu páru do společné pěstounské péče?

Svěřil/a byste dítě homosexuálnímu páru do společné pěstounské péče?	
Rozhodně ano	45
Spíše ano	31
Spíše ne	14
Rozhodně ne	10

Graf 9 – Vyjadřující, zda by respondenti svěřili dítě homosexuálnímu páru do společné pěstounské péče.

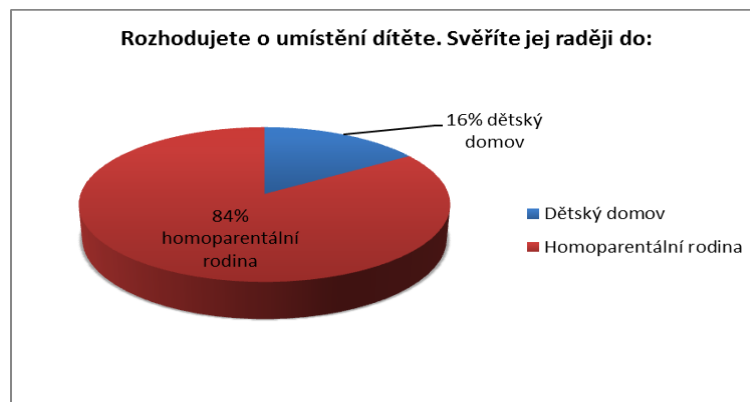
Otázka č. 10: Rozhodujete o umístění dítěte. Svěříte jej raději do:

V této otázce se respondenti stali subjekty, rozhodující o umístění dítěte. Většina respondentů (84) by dítě svěřila do péče homoparentální rodiny. Ostatní respondenti (16) by raději dítě umístili do dětského domova. V poznámce byl objasněn pojem homoparentální rodina (*homoparentální rodina se skládá ze dvou dospělých osob s homosexuální orientací a (obvykle nezletilých) dětí*).

Tabulka 16 - Dítě svěříte raději do:

Dětský domov	16
Homoparentální rodina	84

Graf 10 – Vyjadřující, zda by respondenti svěřili dítě raději do dětského domova nebo homoparentální rodiny.

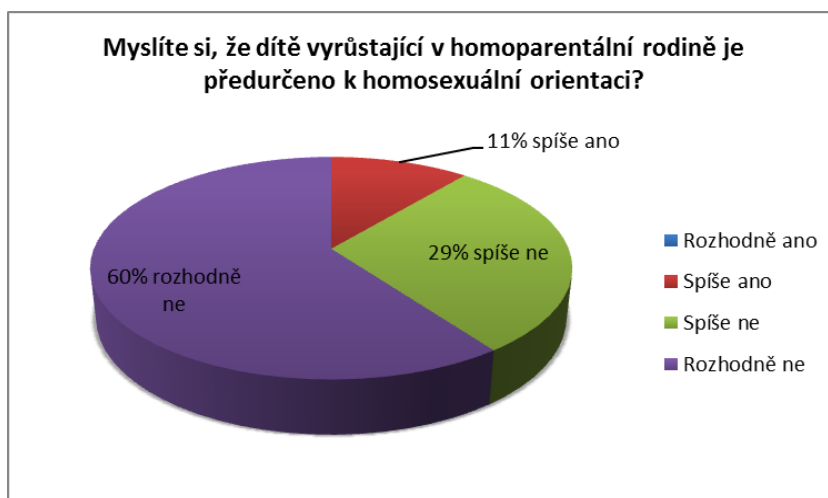
Otázka č. 11: Myslíte si, že dítě vyrůstající v homoparentální rodině je předurčeno k homosexuální orientaci?

Nikdo z dotazovaných si rozhodně nemyslí, že dítě vyrůstající v homoparentální rodině je předurčeno k homosexuální orientaci. Nejvíce respondentů (60) se přiklonilo k variantě, která odmítá předurčenost homosexuální orientace u dětí, vyrůstajících v homoparentálních rodinách.

Tabulka 17 - Myslíte si, že dítě vyrůstající v homoparentální rodině je předurčeno k homosexuální orientaci

Myslíte si, že dítě vyrůstající v homoparentální rodině je předurčeno k homosexuální orientaci?	
Rozhodně ano	0
Spíše ano	11
Spíše ne	29
Rozhodně ne	60

Graf 11 – Vyjadřující, zda se respondenti obávají, že dítě z homoparentální rodiny je předurčeno k homosexuální orientaci.

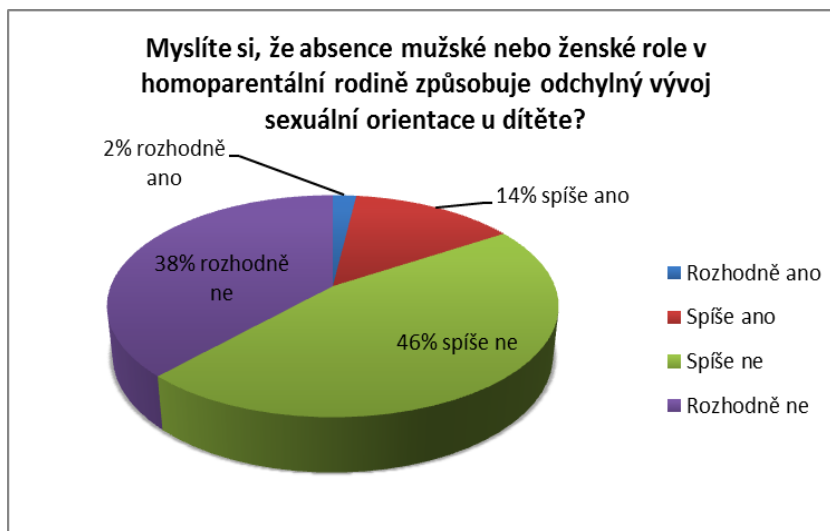
Otázka č. 12: Myslíte si, že absence mužské nebo ženské role v homoparentální rodině způsobuje odchylný vývoj sexuální orientace u dítěte?

84 respondentů se domnívá, že odchylný vývoj sexuální orientace u dítěte není zapříčiněný absencí mužské nebo ženské role. Naopak 16 respondentů si myslí, že absence jednoho z pohlaví v homoparentální rodině má vliv na vývoj odlišné sexuální orientace u dítěte.

Tabulka 18 - Myslíte si, že absence mužské nebo ženské role v homoparentální rodině způsobuje odchylný vývoj sexuální orientace u dítěte?

Myslíte si, že absence mužské nebo ženské role v homoparentální rodině způsobuje odchylný vývoj sexuální orientace u dítěte?	
Rozhodně ano	2
Spíše ano	14
Spíše ne	46
Rozhodně ne	38

Graf 12 – Vyjadřující, zda si respondenti myslí, že absence mužské nebo ženské role v homoparentální rodině způsobuje odchýlný vývoj sexuální orientace u dítěte.

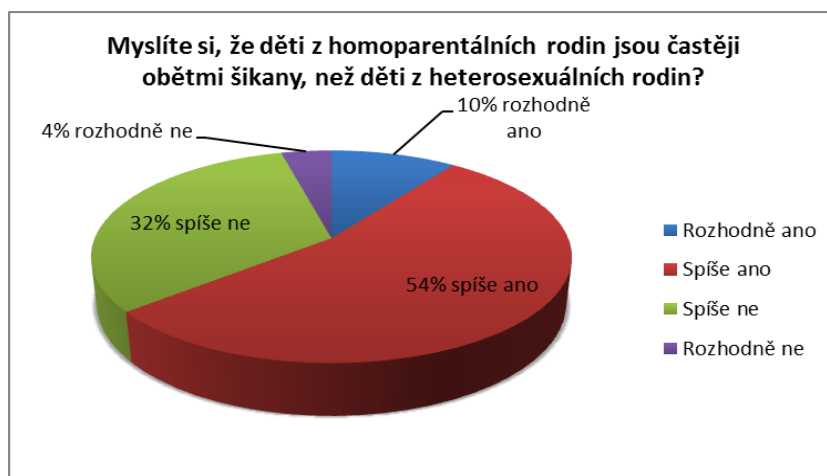
Otázka č. 13: Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin jsou častěji obětmi šikany, než děti z heterosexuálních rodin?

Většina respondentů (54) se spíše domnívá, že děti z homoparentálních rodin jsou častěji obětmi šikany. O něco méně respondentů (32) se spíše domnívá, že tomu tak není. Jasných odpovědí na tuto otázku bylo velice málo.

Tabulka 19 - Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin jsou častěji obětmi šikany, než děti z heterosexuálních rodin?

Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin jsou častěji obětmi šikany, než děti z heterosexuálních rodin?	
Rozhodně ano	10
Spíše ano	54
Spíše ne	32
Rozhodně ne	4

Graf 13 – Vyjadřující, zda se respondenti obávají, že děti z homoparentálních rodin jsou častěji obětmi šikany.

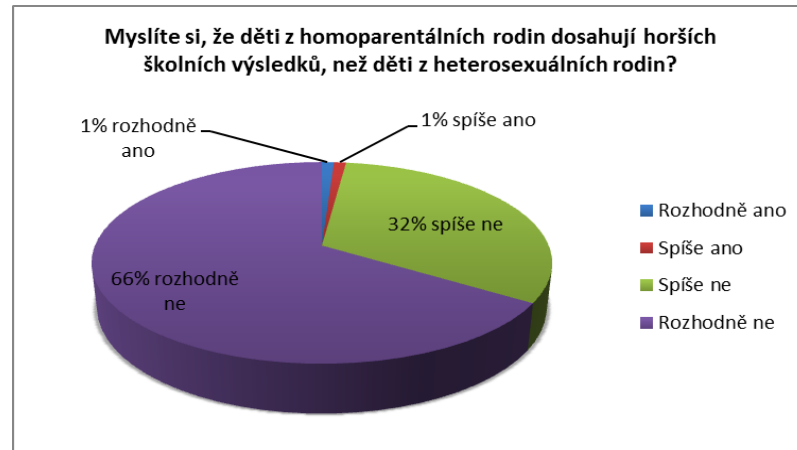
Otázka č. 14: Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin dosahují horších školních výsledků, než děti z heterosexuálních rodin?

Respondenti na tuto otázku odpovídali jednoznačně. 98 respondentů se myslí, že děti pocházející z homoparentálních rodin, nedosahují horších školních výsledků. Proti byli pouze 2 respondenti.

Tabulka 20 - Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin dosahují horších školních výsledků, než děti z heterosexuálních rodin?

Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin dosahují horších školních výsledků, než děti z heterosexuálních rodin?	
Rozhodně ano	1
Spíše ano	1
Spíše ne	32
Rozhodně ne	66

Graf 14 – Vyjadřující, zda si respondenti myslí, že děti z homoparentálních rodin dosahují horších školních výsledků než děti z heterosexuálních rodin.

Otázka č. 15: Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin mají horší rodinné podmínky, než děti z heterosexuálních rodin?

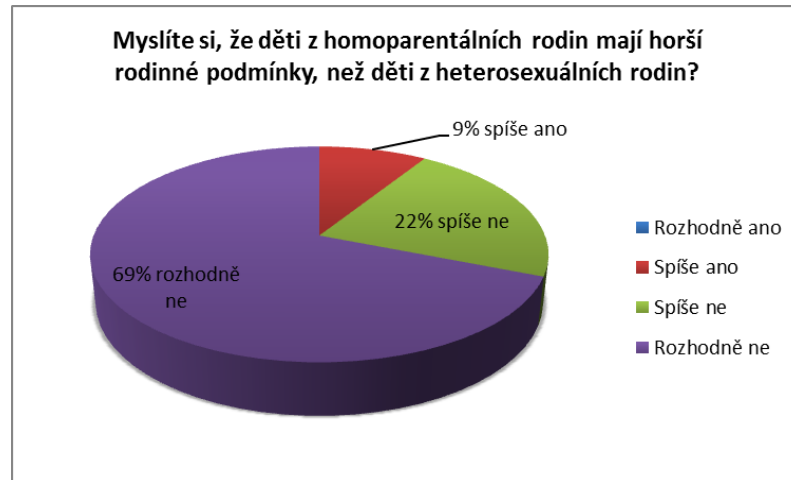
Celkem jasně se respondenti vyjádřili i k poslední otázce, která se týkala rodinných podmínek. Přes devadesát respondentů se nedomnívá, že by měly děti pocházející z homoparentální rodiny horší rodinné podmínky než děti z heterosexuálních rodin. Pouze 9 dotazovaných si spíše myslí, že děti z homoparentálních rodin mají horší rodinné podmínky.

Tabulka 21 - Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin mají horší rodinné podmínky, než děti z heterosexuálních rodin?

Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin mají horší rodinné podmínky, než děti z heterosexuálních rodin?	
Rozhodně ano	0
Spíše ano	9
Spíše ne	22
Rozhodně ne	69

Graf 15 – Vyjadřující, zda si respondenti myslí, že děti z homoparentálních rodin mají horší rodinné podmínky, než děti z heterosexuálních rodin.

Na základě dotazníkového šetření lze usoudit, že:

Hlavní hypotéza se potvrdila. Neboť většina respondentů odpovídala ve prospěch homosexuálního rodičovství. Česká společnost zaujímá k homosexuálnímu rodičovství kladný postoj.

Hypotéza č. 1 se potvrdila. Neboť většina respondentů odpověděla na otázky týkající se rodičovských práv homosexuálů kladně. Respondenti by posílili rodičovská práva neheterosexuálních partnerů.

Hypotéza č. 2 se potvrdila. Neboť většina respondentů odpovídala na otázky týkající se umístění dětí v neprospěch ústavních zařízení. Respondenti preferovali homoparentální rodiny.

Hypotéza č. 3 se nepotvrdila. Neboť většina respondentů odpovídala na otázky týkající se obav o děti z homoparentálních rodin ve prospěch těchto rodin. Respondenti se tedy neobávali o děti vyrůstající v homoparentálních rodinách, pouze se domnívají, že by děti mohly být více ohroženy šikanou.

6.3 Kazuistiky

Pro doplnění mé diplomové práce jsem poprosila dva lesbické páry a jeden gay pár, aby se vyjádřili k tématu: „Rodičovská práva neheterosexuálních partnerů“. Páry se vyjadřovaly k otázkám v dotazníku a následně v polostrukturovaném rozhovoru hovořily o jejich homosexualitě, vztahu a budoucím rodičovství.

Páry pro následné kazuistiky pochází z mého okolí. Souhlasily se zveřejněním jejich názorů, postojů atd., ale pro zachování jejich anonymity budou použity fiktivní jména. Páry také souhlasily s nahráváním na diktafon. Celkový čas nahrávání byl 1:11:17. Rozhovory probíhaly za přítomnosti obou partnerů, proto také často docházelo ke konfrontacím či k doplnění odpovědi.

Vybrané páry se nachází ve věkové kategorii 20 – 30 let a zatím nejsou rodiči, pouze rodičovství plánují. Někteří více, někteří méně. Vzhledem k obtížnosti rodičovství u gay párů byl do výzkumu zahrnut pouze jeden gay pár. Rozhovory probíhaly jednotlivě v místnosti bez přítomnosti dalších svědků, neboť téma je stále velice citlivé.

Kazuistika 1 – lesbický pár

Pár spolu žije čtyři roky. Ženám byla přidělena fiktivní jména Kamila a Vlasta. Kamila má 28 let. Vzdělání má středoškolské s maturitou. Pochází z úplné rodiny. Stejná pohlaví ji začala přitahovat ve věku 23 let. Ve stejném roce došlo k jejímu coming outu. Vlasta má 22 let. Vystudovala výuční obor. Pochází z neúplné rodiny. V 16 letech ji začala přitahovat stejná pohlaví. Coming out nastal také v 16 letech.

Obě ženy jsou rozhodnuty v budoucnosti uzavřít registrované partnerství. Na otázku, zda přemýšlejí o založení rodiny, odpověděla Vlasta: „Ne nepřemýšlíme, už to máme naplánovaný“. Biologickou matkou bude Kamila, protože je starší. Přesto i Vlasta se chce v budoucnosti stát biologickou matkou. Cestu k otěhotnění plánují pomocí stříkačkové metody od dárce, kterého si chtějí prověřit různými testy. Zároveň my pár poskytl zprávu od lesbického páru, který má zkušenosti s touto metodou. Vzhledem k tomu, že zpráva je dosti dlouhá celou si ji můžete přečíst v příloze číslo 2. Obě ženy by si přály, aby je jejich budoucí dítě oslovovalo 2 x mami. Kamila doplnila: „Já budu maminka a Vlasta bude mamušenka“. Při výchově se neobávají ničeho. Ženy se nemyslí, že budou lepšími rodiči než heterosexuální rodiče: „Budeme stejní jako hetero, nevidím v tom rozdíl,

plno rodin žije bez otců nebo bez matky, naše dítě bude mít tu výhodu, že bude mít matky dvě.“ Mužskou roli chtějí zastoupit v podobě dědečka.

Dotazník zhodnotily jako vysoce přínosný a zároveň by posílily všechna rodičovská práva neheterosexuálních partnerů. Zároveň se neobávají žádných obav, které dotazník zmiňuje. „Všechno je o výchově.“ (Vlasta)

Kazuistika 2 – lesbický pár

Pár spolu žije 3 roky. Ženám byla přidělena fiktivní jména Marcela a Lenka. Marcela má 22 let. Dosáhla středoškolského vzdělání s maturitou. V současné době studuje vyšší odbornou školu. Pochází z úplné rodiny. Stejná pohlaví ji začala přitahovat ve věku 13 let. K jejímu coming outu došlo ve věku 19 – 20 let. Lenka má 22 let. Vystudovala střední školu s maturitou a nyní pracuje ve zdravotnictví. Pochází z úplné rodiny. Ve 13 letech ji začala přitahovat stejná pohlaví, ale k jejímu coming outu došlo o 4 roky později.

Obě ženy jsou rozhodnuty v budoucnosti uzavřít registrované partnerství a založit rodinu. Biologickou matkou bude Lenka. Marcela nechce být biologickou matkou ani v budoucnosti, protože se prý na to nehodí. „Já jsem říkala jedna a jedna, ale to neprošlo.“ (Lenka) Cestu k otěhotnění plánují také pomocí stříkačkové metody, ale rozhodně by chtěly dárce spermatu otestovat. Přirozený styk s mužem vyloučily okamžitě, stejně tak sdílené rodičovství. O umělém oplodnění neuvažují, protože to není povoleno. Na otázku, jak by je dítě mělo oslovovat, odpověděla Marcela: „Tak u mě je to jasný, že mami.“ Lenka: „Nad tím mě nenapadlo nikdy uvažovat, záleží na tom děcku, jak to přijme. Ze začátku by nemělo problém říkat mami a mami, ale až doroste, tak by se mu nelíbilo říkat dvakrát mami. No asi bych taky byla pro, aby mi říkal mami ze začátku, pak co dovolí.“ Lesbický pár se trochu obává šikany dítěte ve škole či vyloučení dítěte z kolektivu. Také se domnívají, že budou lepšími rodiči než rodiče heterosexuální, protože jsou na rodičovství více připraveni, více se na dítě těší. Mužskou roli chtějí zastoupit v podobě rodinných příslušníků.

Rodičovská práva neheterosexuálních partnerů by určitě posílily. Také souhlasí s umístěním dětí do péče homosexuálních párů. Opět jedinou obavou pro lesbický pár je strach z šikany dítěte.

Kazuistika 3 – gay pár

Pár spolu žije 5,5 roku. Mužům byla přidělena fiktivní jména David a Dominik. David má 27 let. Vzdělání má vysokoškolské. Pochází z úplné rodiny. Muži ho začali při-

tahovat v 15 letech. O pět let později došlo k jeho coming outu. Dominik má 26 let. Vystudoval střední školu s maturitou. Pochází také z úplné rodiny. V 18 letech ho začala přitahovat stejná pohlaví. Coming out nastal o rok později.

Oba partneři žijí v registrovaném partnerství 1 rok. Na otázku, zda přemýšlejí o založení rodiny, odpověděl David: „Ano, určitě se chceme stát rodiči v nejbližší době.“ Pár si chce zajistit rodičovství prostřednictvím pěstounské péče. Biologickým otcem by tedy nebyl ani jeden z nich. Oslovení gayů jako rodičů by nechali na dětech. Dominik: „Je mi jedno, jak mě bude dítě oslovovat hlavně, že bude naše.“ Oba partneři se shodli, že budou lepšími rodiči než heterosexuální rodiče. David: „Vzhledem k tomu, že gay otcovství není běžné a získat dítě do pěstounské péče máme o to ztíženější, budeme o to lepší rodiče.“ Nejvíce se obávají okolí a určitě chtějí, aby se jejich děti stýkaly s ženami.

Dotazník se jim velice líbil, zvláště otázky týkající se rodičovských práv homosexuálních partnerů, protože se jim právní úprava registrovaného partnerství zdá nedostatečná. V této oblasti cítí jistou diskriminaci. Obavy uvedené v dotazníku nesdílejí, opět kromě šikany.

Shrnutí kazuistik

Z uvedených kazuistik vyplývá, že rodičovství u homosexuálů není žádnou neznámou. Neheterosexuální páry chtějí také vychovávat děti. Často přemýšlejí nad způsobem, jak dítě získat. Jejich rodičovství je velmi plánované a chtěné. Díky tomu, děti přichází do připraveného domova, kde na ně čekají milující rodiče.

ZÁVĚR

Jako téma své diplomové práce jsem zvolila „Rodičovská práva neheterosexuálních partnerů“. Pro upřesnění dodávám, že se zabývám pouze rodičovskými právy homosexuálů (g/l komunita).

Téma jsem si vybrala z důvodu, že hraji kolektivní ženský sport, mám k této problematice velice blízko, neboť některé spoluhráčky nemají heterosexuální orientaci a snaží se o založení rodiny.

Cílem mé diplomové práce je prozkoumat problematiku rodičovských práv na území České republiky. Dále naznačuji historii homosexuality, vývoj zákona o registrovaném partnerství. V další teoretické části se zaměřuji na homoparentální rodiny, popisuji jejich vznik a obavy. V poslední teoretické části sleduji vývoj rodičovských práv v zahraničí.

Teoretická část je převážně čerpána z dostupné literatury a internetových odkazů, které jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Praktická část byla vyřešena za pomoci kvantitativního výzkumu pomocí dotazníku, kdy oslovení respondenti odpovídali na otázky, týkající se rodičovských práv homosexuálů, hodnotili ústavní péči vůči homoparentálním rodinám a vyjadřovali se k obavám, které plynou z homoparentálních rodin. Diplomová práce je doplněna o 3 kazuistiky, které byly sepsány na základě polostrukturovaných rozhovorů.

Většina respondentů hlasovala ve prospěch posílení rodičovských práv homosexuálů. Respondenti preferovali homoparentální rodiny před dětskými domovy. Respondenti se neobávali o děti vyrůstající v homoparentálních rodinách, pouze se domnívají, že by děti mohly být více ohroženy šikanou. Naopak z kazuistik vyplývá, že homosexuální páry se na rodičovství připravují opravdu zodpovědně. Vzhledem k těmto odpovědím, nejen od respondentů, ale i od homosexuálů by posílení rodičovských práv homosexuálů nikomu neškodilo, naopak by nová právní úprava usnadnila život homosexuálním párům.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literatura:

- 1) BEŇOVÁ, Kateřina. *Analysis of the situation of lesbian, gay, bisexual and transgender minority in the Czech Republic: working group for the issues of sexual minorities of the Minister for human rights and national minorities*. Prague: Office of the Government of the Czech Republic, 2007, 76 s. ISBN 978-80-87041-34-5.
- 2) BORNEMAN, Ernest. *Encyklopedie sexuality*. Praha: Victoria Publishing, 1994, 666 s. ISBN 80-85605-17-1.
- 3) BRAZDA, Rudolf a Jean-Luc SCHWAB. *Cesta růžového trojúhelníku: nacistická likvidace homosexuálů ve vzpomínkách posledního pamětníka*. Vyd. 1. V Praze: Paseka, 2012, 169 s. ISBN 978-80-7432-199-3.
- 4) DUNOVSKÝ, Jiří. *Rodina a její poruchy ve vztahu k dítěti*. Praha: SEVT, 1986, 81 s.
- 5) DUNOVSKÝ, Jiří. *Dítě a poruchy rodiny*. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1986, 139 s.
- 6) FAJEJTA, Martin. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Ve Věrovanech: Jan Piszkiwicz, 2004, 159 s. ISBN 80-86768-06-6.
- 7) FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000, 527 s. ISBN 8072720104.
- 8) FRANCOVÁ, Marie a Jana DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, xiv, 246 s. ISBN 978-80-7478-500-9.
- 9) GIDDENS, Anthony a Philip W SUTTON. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2013, 1049 s. ISBN 978-80-257-0807-1.
- 10) HIML, Pavel, Jan SEIDL a Franz SCHINDLER. *"Miluji tvory svého pohlaví": homosexualita v dějinách a společnosti českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2013, 649 s. ISBN 978-80-257-0876-7.

- 11) HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: Zákon o registrovaném partnerství: komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, xxviii, 558 s. ISBN 978-80-7400-061-4.
- 12) JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 258 s. ISBN 978-80-247-3679-2.
- 13) JANIŠ, Kamil. *Toulky historií erotiky a sexu*. Vyd. 2., rozš. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2007, 327 s. ISBN 978-80-86845-83-8.
- 14) JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2000, 218 s. ISBN 80-7184-954-5.
- 15) JANOŠOVÁ, Pavlína. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 285 s. ISBN 978-80-247-2284-9.
- 16) KIMPLOVÁ, Tereza. *Základy psychologie manželského a rodinného soužití*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008, 87 s. ISBN 978-80-7368-619-2.
- 17) KLAPILOVÁ, Světlá, Václav KLAPAL a Pavel NEUMEISTER. *Vybrané kapitoly sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Olomouc: Votobia, 2003, 31 s. ISBN 80-7198-556-2.
- 18) LILJA, Saara. *Homosexuality in Republican and Augustan Rome*. Helsinki: Societas Scientiarum Fennica, 1983, 164 s. ISBN 951-653-119-9.
- 19) LIŠKOVÁ, Kateřina a Jana TESAŘOVÁ. *Ženská práva jsou lidská práva: sborník přednášek ze semináře*. Brno: Nesehnutí, 2002, 173 s. ISBN 80-903228-0-8.
- 20) MACH, Petr. *Registrace partnerství: pokrok, nebo nezodpovědné riziko?*. Vyd. 1. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006, 87 s. ISBN 80-86547-51-5.
- 21) MALLON, Gerald P. *Gay men choosing parenthood*. New York: Columbia University Press, c2004, xvi, 176 p. ISBN 0231117973.
- 22) NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Matky kuráže: lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) ve spolupráci s Masarykovou univerzitou, 2011, 119 s. ISBN 978-80-7419-041-4.

- 23) OSTRŮ, Alexander, Ladislav PILKA a František LEŠNÍK. *Reprodukční medicína - současnost a perspektivy*. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2009, 287 s. ISBN 978-80-7182-278-3.
- 24) PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava a Jan RABOCH. *O sexualitě a partnerských vztazích*. 1. vyd. Praha: Galén, c2005, 196 s. ISBN 80-7262-323-0.
- 25) POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 249 s. ISBN 978-80-210-5013-6.
- 26) PROCHÁZKA, Ivo. *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: STUD, 2002, 34 s. ISBN 80-238-8850-1.
- 27) PŘADKA, Milan, Dana KNOTOVÁ a Jarmila FALTÝSKOVÁ. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 45 s. ISBN 80-210-1946-8.
- 28) RAŠTICOVÁ, Martina. *Diversity is reality: effective leadership of diverse teams in a global environment*. 1st ed. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2011, 228 s. ISBN 978-80-7204-775-8.
- 29) SEIDL, Jan. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. 1. vyd. Brno: Host, 2012, 582 s. ISBN 978-80-7294-585-6.
- 30) SEKERA, Ondřej. *Rodina v nečase*. Vyd. 1. V Ostravě: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2010, 135 s. ISBN 978-80-7368-877-6.
- 31) SKOPALOVÁ, Jitka. *Rodinná problematika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, 55 s. ISBN 978-80-244-4037-8.
- 32) SMETÁČKOVÁ, Irena a Richard BRAUN. *Homofobie v žákovských kolektivech: homofobní obtěžování a šikana na základních a středních školách - jak se projevuje a jak se proti ní bránit: doplňkový výukový materiál pro ZŠ a SŠ včetně didaktické aplikace tématu*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009, 54 s. ISBN 978-80-7440-016-2.

- 33) SPENCER, Colin. *Dějiny homosexuality*. Vyd. 1. Bratislava: Slovart, 1999, 296 s. ISBN 80-7145-302-1.
- 34) STEHLÍKOVÁ, Džamila, Ivo PROCHÁZKA a Jiří HROMADA. *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR*. Praha: Sdružení organizací homosexuálních občanů, c1995, 140 s.
- 35) STINGL, Miloslav. *Sex v pěti dílech světa, aneb, Cestopis časem a prostorem tělesné lásky*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2006, 112 s. ISBN 80-7217-388-x.
- 36) XII. národní konference o manželském, partnerském a rodinném poradenství: současné podoby partnerského a rodinného soužití: sborník příspěvků. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, 130 s. ISBN 978-80-244-4148-1.
- 37) WEISS, Petr. *Sexuologie*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, xiii, 724 s. ISBN 978-80-247-2492-8.

Jiné zdroje:

- 1) Argumenty pro a proti. In: *Stejná rodina* [online]. 2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z:
<http://www.stejnarodina.cz/argumenty-pro-a-proti.html>
- 2) Country-by-country. In: *Ilga Europe* [online]. 2011 - 2015 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z:
http://www.ilga-europe.org/home/guide_europe/country_by_country
- 3) DANIEL, David. Cesty k homosexuálnímu rodičovství. In: *Blog David Daniel* [online]. 2007 [cit. 2014-02-07]. Dostupné z:
<http://david-daniel.blog.cz/en/0709/cesty-k-homosexuálnímu-rodicovství>
- 4) *Homosexualita*. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. 2015 [cit. 2015-01-14]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Homosexulita>

- 5) Návrh proudu na osvojení dítěte partnera/partnerky. In: *Stejná rodina* [online]. 2014 [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: http://stejnarodina.cz/dokumenty/140516_proud_novela_04_cl.pdf
- 6) Novela zákona o registrovaném partnerství byla předložena. In: *Proudem* [online]. 2014 [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: <http://www.proudem.cz/novinky/145-novela-zakona-o-registrovanem-partnerstvi-byla-predložena.html>
- 7) PROCHÁZKA, Ivo. *Historie právních postojů k homosexualitě na území České republiky*. In: *Gay iniciativa* [online]. 2009 [cit. 2015-01-14]. Dostupné z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=68>
- 8) ŠLEHOFER, Milan. *Počet registrovaných partnerství v ČR*. In: *Proudem* [online]. 2015 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: https://info.gr.am/pocet_registrovanых_partnerstvi_v_cr
- 9) ŠPATNÁ, Martina. *Postavení homosexuálů ve světě*. In: *Homo domov* [online]. 2014 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: <http://homodomov.wz.cz/situace%20ve%20svete.htm>
- 10) ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina. *Gayové, lesby a adopce v České republice*. In: *Feminismus* [online]. 2014 [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <http://www.feminismus.cz/cz/clanky/gayove-lesby-a-adopce-v-ceske-republice>
- 11) ŠUBRTOVÁ, Nikol. *12 nejhorších míst planety pro život gayů. Existují země, kde gaye loví mafie, hrozí jim kastrace, bičování, stětí a ukřižování. Státy kam raději necestovat, nebo jen s maximální opatrností*. In: *Lui-magazine* [online]. 2014 [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://lui-magazine.cz/party-life/item/4314-12-nejhorsich-mist-planety-pro-zivot-gayu-existuji-zeme-kde-gaye-lovi-mafie-hrozi-jim-kastrace-bicovani-steti-a-ukrizovani-staty-kam-radeji-necestovat-nebo-jen-s-maximalni-opatrnosti#.VRQ7zvmG80F>
- 12) VANÍČEK, David. *Tři chlapy v chalupě! Tomáš, Honza a Jáchym jsou trochu jiná rodina*. In: *Boyler* [online]. 2014 [cit. 2014-10-23]. Dostupné z: <http://boyler.cz/tri-chlapi-v-chalupe-tomas-honza-a-jachym-jsou-trochu-jina-rodina>

- 13) VONDRÁČEK, David. Náhradní rodiče hledali marně, teď je vychovávají dva tátové. In: *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupné z:
[http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/262517-nahradni-rodice-hledali-marne-
ted-je-vychovavaji-dva-tatove](http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/262517-nahradni-rodice-hledali-marne-ted-je-vychovavaji-dva-tatove)

- 14) Zákonné úpravy od ledna 2014, které souvisí s registrovaným partnerstvím. In:
Proudem [online]. 2014 [cit. 2015-11-26]. Dostupné z:
[http://www.proudem.cz/novinky/103-zakonne-upravy-od-ledna-2014-ktere-souvisi-
s-registrovanym-partnerstvím.html](http://www.proudem.cz/novinky/103-zakonne-upravy-od-ledna-2014-ktere-souvisi-s-registrovanym-partnerstvím.html)

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
RP	Registrované partnerství
Sb.	Sbírky
g/l	Gay/lesba

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Pohlaví respondentů.	51
Graf 2 – Věková kategorie respondentů.	52
Graf 3 – Sexuální orientace respondentů.	53
Graf 4 – Dosažené vzdělání respondentů.	54
Graf 5 – Vyjadřující, zda by měl mít registrovaný partner možnost adoptovat biologické dítě svého homosexuálního partnera.	55
Graf 6 – Vyjadřující, zda by měl mít lesbický pár nárok na umělé oplodnění ze zákona ...	56
Graf 7 – Vyjadřující, zda by respondenti povolili společné adopce homosexuálním párům.	57
Graf 8 – Vyjadřující, zda respondenti souhlasí, aby měl homosexuální registrovaný pár nárok na adopci dítěte z dětského domova.	58
Graf 9 – Vyjadřující, zda by respondenti svěřili dítě homosexuálnímu páru do společné pěstounské péče.	59
Graf 10 – Vyjadřující, zda by respondenti svěřili dítě raději do dětského domova nebo homoparentální rodiny.	60
Graf 11 – Vyjadřující, zda se respondenti obávají, že dítě z homoparentální rodiny je předurčeno k homosexuální orientaci.	61
Graf 12 – Vyjadřující, zda si respondenti myslí, že absence mužské nebo ženské role v homoparentální rodině způsobuje odchýlný vývoj sexuální orientace u dítěte.	62
Graf 13 – Vyjadřující, zda se respondenti obávají, že děti z homoparentálních rodin jsou častěji obětmi šikany.	63
Graf 14 – Vyjadřující, zda si respondenti myslí, že děti z homoparentálních rodin dosahují horších školních výsledků než děti z heterosexuálních rodin.	64
Graf 15 – Vyjadřující, zda si respondenti myslí, že děti z homoparentálních rodin mají horší rodinné podmínky, než děti z heterosexuálních rodin.	65

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Rodičovská práva v Dánsku	42
Tabulka 2 – Rodičovská práva v Nizozemsku.....	43
Tabulka 3 – Rodičovská práva v Německu	44
Tabulka 4 – Rodičovská práva ve Velké Británii	44
Tabulka 5 – Rodičovská práva ve Francii	45
Tabulka 6 – Rodičovská práva v Rusku	46
Tabulka 7 – Pohlaví respondentů.....	51
Tabulka 8 – Věková kategorie	52
Tabulka 9 – Sexuální orientace.....	53
Tabulka 10 – Nejvyšší dosažené vzdělání	53
Tabulka 11 - Souhlasíte s tím, že by měl registrovaný partner možnost adoptovat biologické dítě svého homosexuálního partnera?	54
Tabulka 12 - Měl by mít lesbický pár nárok na umělé oplodnění ze zákona?	55
Tabulka 13 - Povolil/a byste společné adopce homosexuálním párům?	56
Tabulka 14 - Souhlasíte s tím, že by měl homosexuální registrovaný pár nárok na adopci dítěte z dětského domova?	57
Tabulka 15 - Svěřil/a byste dítě homosexuálnímu páru do společné pěstounské péče?.....	58
Tabulka 16 - Dítě svěříte raději do:	59
Tabulka 17 - Myslíte si, že dítě vyrůstající v homoparentální rodině je předurčeno k homosexuální orientaci	60
Tabulka 18 - Myslíte si, že absence mužské nebo ženské role v homoparentální rodině způsobuje odchýlný vývoj sexuální orientace u dítěte?.....	61
Tabulka 19 - Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin jsou častěji obětmi šikany, než děti z heterosexuálních rodin?	62
Tabulka 20 - Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin dosahují horších školních výsledků, než děti z heterosexuálních rodin?	63
Tabulka 21 - Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin mají horší rodinné podmínky, než děti z heterosexuálních rodin?	64

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: DOTAZNÍK

Příloha č. 2: ZPRÁVA OD LESBICKÝCH MATEK

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážení respondenti/respondentky obracím se na Vás s žádostí o vyplnění mého dotazníku, sloužící jako podklad pro diplomovou práci na téma „Rodičovská práva neheterosexuálních partnerů“. Předem děkuji za pečlivé vyplnění tohoto dotazníku.

Jakého jste pohlaví?

1. Žena
2. Muž

Zařadte se prosím do Vaší věkové kategorie:

1. do 20 let
2. 21 – 30 let
3. 31 – 40 let
4. 41 – 50 let
5. 51 – 60 let
6. nad 60 let

Jaká je Vaše sexuální orientace?

1. Heterosexuální
2. Homosexuální
3. Jiná

Uveďte Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

1. Základní
2. Střední bez maturity/vyučen
3. Střední s maturitou
4. Vysokoškolské

Souhlasíte s tím, že by měl registrovaný partner možnost adoptovat biologické dítě svého homosexuálního partnera?

1. Naprosto souhlasím
2. Spíše souhlasím
3. Spíše nesouhlasím
4. Naprosto souhlasím

Měl by mít lesbický pár nárok na umělé oplodnění ze zákona?

1. Rozhodně ano

2. Spíše ano
3. Rozhodně ne
4. Spíše ne
5. Nevím

Povolil/a byste společné adopce homosexuálním párům?

Pozn. Jedinci mohou o individuální adopci požádat bez ohledu na jejich sexuální orientaci. I kdyby přiznali svoji sexuální orientaci, nemohou být vyřazeni z adopčního procesu. Naopak, jakmile si o individuální adopci požádá jedinec, žijící v registrovaném partnerství, je z adopčního procesu automaticky vyloučen. Pokud stejnopohlavní partneři uvažují o založení rodiny cestou adopce, je pro ně mnohem výhodnější registrované partnerství vůbec nezakládat.

1. Rozhodně ano
2. Spíše ano
3. Rozhodně ne
4. Spíše ne
5. Nevím

Souhlasíte s tím, že by měl homosexuální registrovaný pár nárok na adopci dítěte z dětského domova?

1. Naprosto souhlasím
2. Spíše souhlasím
3. Spíše nesouhlasím
4. Naprosto nesouhlasím

Svěřil/a byste dítě homosexuálnímu páru do společné pěstounské péče?

Pozn. O pěstounství si mohou požádat lesby a gayové, přestože uzavřeli registrované partnerství. Pěstouny se stávají gayové a lesby pouze individuálně. Společná pěstounská péče není v ČR povolena.

1. Rozhodně ano
2. Spíše ano
3. Spíše ne
4. Rozhodně ne

Rozhodujete o umístění dítěte. Svěříte jej raději do:

Pozn. Homoparentální rodina se skládá ze dvou dospělých osob s homosexuální orientací a (obvykle nezletilých) dětí.

1. Dětského domova

2. Homoparentální rodiny

Myslíte si, že dítě vyrůstající v homoparentální rodině je předurčeno k homosexuální orientaci?

1. Rozhodně ano
2. Spíše ano
3. Spíše ne
4. Rozhodně ne

Myslíte si, že absence mužské nebo ženské role v homoparentální rodině způsobuje odchýlný vývoj sexuální orientace u dítěte?

1. Rozhodně ano
2. Spíše ano
3. Spíše ne
4. Rozhodně ne

Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin jsou častěji obětmi šikany, než děti z heterosexuálních rodin?

1. Rozhodně ano
2. Spíše ano
3. Spíše ne
4. Rozhodně ne

Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin dosahují horších školních výsledků, než děti z heterosexuálních rodin?

1. Rozhodně ano
2. Spíše ano
3. Spíše ne
4. Rozhodně ne

Myslíte si, že děti z homoparentálních rodin mají horší rodinné podmínky, než děti z heterosexuálních rodin?

1. Rozhodně ano
2. Spíše ano
3. Spíše ne
4. Rozhodně ne

PŘÍLOHA P II: ZPRÁVA OD LESBICKÝCH MATEK

Dobrý den, je vidět, že k otěhotnění přistupujete zodpovědně - a to je dobře, my jsme tomu věnovaly moře času. Každopádně nedoporučuji při komunikaci s dárcem sdělovat podrobné kontaktní údaje - např. příjmení, my jsme si vytvořily extra mailovou schránku. Dárce jsme vybíraly skoro 3 měsíce, prakticky jen na drbna.cz - dárců je tam hodně, složitější byl už výběr vhodného .... Samozřejmě nejdůležitější bylo osobní setkání. S vybraným dárcem a jeho přístupem jsme byly velice spokojené, je z Prahy. Případně můžeme poslat kontakt, třeba bude mít ještě zájem někomu pomoci. Vybíraly jsme jen z ženatých dárců s vlastními dětmi a důsledně dbaly na anonymitu. Taky jsme kvůli zdravotnímu riziku vyloučily dárce, kteří nabízejí i jiné cesty k oplodnění než stříkačkovou metodu nebo chtěli zaplatit. Vyhýbaly jsme se dárcům, kteří na drbně točí dokola stejný inzerát a mají už desítky odpovědí - nechtěly jsme, aby dítě mělo desítky "polovičnických" sourozenců. Kliniky v zahraničí jsme uvažovaly, ale brzy tuto možnost zamítly. Pár inzerátů se dá najít i na různých seznamkách, ale je to spíš náhoda, s drbna.cz se to nedá nabídkou srovnávat.

Otěhotnění stříkačkovou metodou - úspěšný byl 2. měsíc

A k vlastnímu postupu ... v lékárně jsme sehnaly injekční stříkačky 10ml a sperma dal přímo do té stříkačky. První měsíc jsme nepoužily ovulační test a nepovedlo se, druhý měsíc jsme už díky testu úplně přesně věděly nejlepší termín a vyšlo to. První měsíc jsme se s dárcem viděly jednou a druhý měsíc pro jistotu hned dvakrát (dva dny za sebou). Takže celkem nám daroval 3x. Na přesné zjištění ovulace jsou dobré ovulační testy - dají se koupit v každé lékárně. Používají se podobně jako těhotenské testy. Dva dny od pozitivního výsledku ovulačního testu je největší šance. Na měsíc je potřeba několik kusů testů, my jsme kupovali balení po 5 ks - stálo necelou stovku. Sperma by mělo vydržet tak hodinu, ale je ho potřeba udržovat při tělové teplotě. My jsme ho však aplikovaly hned po několika minutách.

Hodně štěstí

XX